Skrifter

udgivne af

Videnskabs-Selskabet i Christiania

1906.

I. Mathematisk-naturvidenskabelig Klasse.

(Med 24 grafiske Plancher, 223 Textfigurer og 1 Kart).

Christiania.
I Kommission hos Jacob Dybwad.
A. W. Brøggers Bogtrykkeri.
1906.

Skrifter

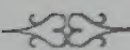
udgivne af

Videnskabs-Selskabet i Christiania

1906.

I. Mathematisk-naturvidenskabelig Klasse.

1ste Bind.



Christiania.
I Kommission hos Jacob Dybwad.
A. W. Brøggers Bogtrykkeri.
1906.

Indhold.

HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK

AF

CARL LUMHOLTZ

(MED 5 PLANCHER)

(Videnskabs-Selskabets Skrifter. I. Mathem.-Naturv. Klasse 1906. No. 1)

UDGIVET FOR FRIDTJOF NANSENS FOND.

CHRISTIANIA
I KOMMISSION HOS JACOB DYBWAD
A. W. BRØGGERS BOGTRYKKERI
1906

Fremlagt i mødet den 1ste december 1905.

Nærværende afhandling vedrører en af Mexicos stammer, der paa grund af sin isolerthed har i merkværdig grad bibeholdt sin originalitet. Huichol-indianerne, som jeg var den første til at studere, besøgtes af mig i aarene 1895—96, 1898 og 1905. Det første resultat af mine studier af denne stamme var min paa engelsk udkomne afhandling: »*Symbolism of the Huichol Indians, Memoirs of the American Museum of Natural History, Vol. III, New York 1900.*«

Det her presenterede arbeide giver resultatet af et mangeaarigt studium af det emne, den omhandler. En bearbeidelse af dette emne udkom paa engelsk i December 1904 som et af de af »*The American Museum of Natural History*« i New York, udgivne »*Memoirs*«. Nærværende norske udgave er i det væsentlige overensstemmende med den amerikanske.

Paa en reise i Mexico i sommer fik jeg anledning til fornyet undersøgelse af det herhen hørende materiale saavelsom til fornyede konferancer med de indfødte. Som følge deraf har jeg her foretaget enkelte, omend ikke absolut væsentlige forandringer i min behandling af emnet.

Clichéerne er velvillig udlaante af det ovennævnte naturhistoriske museum i New York.

New York i november 1905.

Carl Lumholtz.

INDHOLD.

Nedenstaaende bedes bemærket med hensyn til udtalen af her i afhandlingen anførte huichol-ord:

l er altid tykt, som det østlandsk-norske tykke *l*. Det veksler undertiden med r. *Ç* udtales som th i eng. think.

Et bogstav oppe i linien i enden af et ord betegner, at vedkommende bogstav udtales meget svagt.

Huichol-indianernes ornamentik.

Af

Carl Lumholtz.

I. Almindelige bemærkninger.

Interessen for primitive folkeslags ornamentik er af forholdsvis ny datum. Det ligger udenfor denne afhandlings ramme at give en historisk oversigt over, hvad der paa dette omraade er udrettet i det halve aarhundrede, der er forløbet siden Lane Fox og Colley March gjorde de første forsøg paa at komme til en forstaaelse af de barbariske og de vilde folkeslags kunst. Siden den tid har videre, heldige forskninger beriget vor forstaaelse af den primitive ornamentiks betydning, og der er nutildags faa, om overhovedet nogen, forskere, som betviler, at de fleste af det primitive menneske benyttede ornamentmotiver er resultatet af hans naturbetragtning. Han er tilbøielig til at give alle sine mønstre en bestemt betydning som repræsenterende noget, der er af vigtighed for ham, hvor vanskeligt det end kan falde os at gjenkjende disse ting.

Hensigten med denne afhandling er at vise, at alle af huicholerne benyttede motiver er afledede fra dyre- og planteverdenen, fra gjenstande, der er af betydning i stammens huslige og religiøse liv, og fra naturfænomener, som er folket velbekjendt.

Ved stilisering af de forskjellige mønstre opnaaes ofte meget tiltalende resultater, der tydelig vidner om stammens medfødte artistiske sans.

De i denne afhandling beskrevne ornamentmotiver er næsten helt og holdent hentede fra beklædningsgjenstande og er vævede, broderede eller virkede i perlearbeide. De er alle sammen udtryk for religiøse forestillinger, som gjennemtrænger hele folkets tilværelse; de er, med andre ord, permanente bønner.

Belter og baand, der betragtes som regn-slanger, er i og for sig bønner om regn og det som regnet bringer, nemlig god aarvekst, helbred og liv; og de mønstre, hvormed disse gjenstande er ornamenterede, er en efterligning af tegningerne paa ryggen af de virkelige slanger, saaledes som de aftegner sig for indianerens øie, og tjener det øiemed at udtrykke den persons ønske, som væver eller bærer baandet.

Alle mønstre paa tasker, tørklæder, skjorter, bluser og skjørter udtrykker bønner om et eller andet materielt gode eller om beskyttelse mod ulykker, eller tilbedelse af en eller anden guddom. Saaledes betyder det magiske dobbelte græskar, selv i sin mest stiliserede form, en bøn om vand, alt livs og sundheds kilde. Dyr som løven, jaguaren, ørnen o. s. v. udtrykker bønner om beskyttelse, saavelsom tilbedelse af den guddom, de tilhører. En liden hvid blomst, *tōtó*, som vokser i regntiden, da ogsaa maisen har sin kraftigste vekst, er paa samme tid et symbol for og en bøn om mais. Baade blomsten selv, der af fromme kvinder fæstes til deres kind med spyt, og dens afbildninger, har denne betydning.

Man har villet paastaa, at plante- eller blomstermotivers forekomst hos Amerikas indianere skyldes fremmed paavirkning — at de bragtes ind af de tidligste missionærer, som ønskede at bortlede de indfødtes forestillinger fra ornamenter af dyb symbolsk og religiøs betydning til planteverdenens uskyldige motiver. Dette er kun til en vis grad rigtigt. Det har f. eks. sin rigtighed med hensyn til tarascoindianerne i Michoacan, som i sit vakre lakerte arbeide i almindelighed kopierer blomster efter naturen og ingen symbolsk ornamentik har, enten fordi, som professor Frederick Starr paastaar, denne kunst ikke er oprindelig hos dem, eller fordi missionærerne fik stammen til at optage betydningsløse motiver.

Men paastanden passer absolut ikke paa huicholerne; for det første fordi missionærerne kun har bevirket forholdsvis faa og forbigaaende forandringer i denne stammes aandelige habitus, saaledes som jeg har paavist i mit værk om huichol-indianernes symbolisme[1]. For det andet spiller blomster en vigtig rolle, og har altid gjort det, i disse indianeres religion. Hos dem er blomster, ligesom fuglenes fjær, bønner om regn og liv. De ofres til ildguden og andre guddomme, idet de nedlægges i tempelnicherne, ved kilder og damme, i huler og paa andre hellige steder. Ved visse festlige anledninger bærer kvinderne blomsterkranse paa hovedet eller sætter blomster bag øret, medens mændene fæster blomster i sin hat. Det er derfor ganske naturligt, at blomstermotiver i huicholernes ornamentik har

---

[1] Symbolism of the Huichol Indians, Memoirs of the American Museum of Natural History, New York, 1900.

faaet en ligesaa fremtrædende plads som dyremotiver. Jeg bruger udtrykket »ornamentik«, skjønt jeg er i tvil, om der findes noget saadant som ornamentering blot og bart for pyntens skyld hos huicholerne, eller, for den sags skyld, hos nogetsomhelst primitivt folkeslag. Heller ikke kan man forklare primitive mønstre som et tilfældets værk alene; og man kan ikke fortolke et ornamentmotiv ved at gjætte sig til dets betydning efter det civiliserede menneskes tankegang; thi vi maa altid erindre, at naar man fortolker primitive symboler og mønstre, er det saagodtsom aldrig den forklaring, som først frembyder sig, der er den rigtige.

Et motiv kan i tidens løb komme til at blive i den grad stiliseret, at et civiliseret menneske ikke vil være istand til at gjenkjende den gjenstand, som kunstneren vilde gjengive, medmindre indianerne selv tolker det for ham. Selv om den oprindelige betydning af et hvilketsomhelst bestemt mønster skulde være glemt, saa holder ikke destomindre troen paa dets virkningsfuldhed sig, og mønstret bliver derfor bibeholdt.

Naar man ser over en række af huicholmønstre, kan man ikke undgaa at lægge mærke til, at der neppe findes to mønstre, som er ganske lige. Dette er karakteristisk for indianernes kunst. For en stor del afhænger naturligvis denne variation i mønstret af kunstnerens dygtighed og fantasi. En medvirkende aarsag dertil maa ogsaa søges i størrelsen og formen af den gjenstand, der skal ornamenteres. I meget smale belter og baand maa saaledes mønstret trykkes sammen, saa det faar et forandret udseende. Saa kan det igjen hænde, at en kvinde, altid paa jagt efter et nyt mønster, der tiltaler hende mere end det hun har, efterligner et som hun finder benyttet af en veninde.

De gjenstande, som huicholerne kjøber hos mexikanerne, og som er af ganske stor betydning for stammens kunstindustri, er væsentlig grovt bomuldstøi (sp. *manta*), naaler og traad, rød flanel, perler, kulørte lommetørklæder, uldgarn og fyrstaal. Sammen med det fremmede materiale har der indsneget sig en svag fremmed indflydelse i mønstrene, som dog i det væsentlige har holdt sig uberørt[1]. Nogle nye motiver er kommet til, som

---

1 Den tvehovedede ørn, beskrevet og afbildet paa side 31, er saaledes efter min mening af indiansk oprindelse.

Dobbeltørnen er ikke original i Europa. Den brugtes af Hittiterne i Lilleasien for over 3000 aar siden. Se dr. Leopold Messerschmidt, *The Ancient Hittites*, Smithsonian Report 1903, side 699: »Den hyppig forekommende tvehovedede ørn er . . . . specielt merkværdig, fordi den danner et direkte forbindelsesled mellem nutid og hittitisk oldtid, thi den østerrigske dobbeltørn er laant fra den sidste. Den var først adopteret i Orienten af Seljuk sultanerne (i aaret 1217) og overførtes fra dem gjennem de tyske keisere, idet den først forekommer i deres vaabenskjold i 1345.«

Se ogsaa *Oriental Elements of Culture in the Occident* by dr. George Jacob, Smithsonian Report 1902, side 513: »Den tvehovedede ørn er, som vel bekjendt, hittitisk.«

fyrstaalet, mundharpen, hesten, oksehornene o. s. v. Staalets form, som i og for sig er ganske vakker, er af huicholen blevet udviklet til interessante stiliserede mønstre for hans belter og tasker. Ja, disse indianere, som hædrer staalet paa grund af dets forbindelse med ildguden, har af det virket mønstre, som er vakrere end selve originalen. Glasperlerne har med sine forskjellige farver lettet gjengivelsen af symbolske mønstre og har forøget deres skjønhed. Saaledes var ogsaa deres indflydelse paa udviklingen af huicholernes kunst snarest en heldig.



Fig. 1. Huicholkvinder.

Derimod kan indførelsen af kulørte lommetørklæder ikke ansees for at have været saa heldbringende. Skjønt de i skrigende farver fremstillede dyr og planter gjør et meget stærkt indtryk paa indianeren, er de dog som regel for vanskelige for ham at efterligne. Kun de saakaldte geometriske figurer er inden rammen af hans evner, og han optager dem, idet han lægger sin egen mening ind i dem. Men man vil let indse, at en fordærvet smag saaledes holder paa at faa indpas i hans kunst. Dog er der endnu ikke saa stor skade skeet, da lommetørklæder endnu forekommer forholdsvis sjelden blandt dem.

En ubetydelig maurisk indflydelse paa huicholernes motiver kan f. eks. spores i firkanterne og trianglerne, fig. 22, (smlgn. sidste planche i *L'Orne-*

ment des Tissus, par Dupont-Auberville, Paris, 1877, hvor man ogsaa vil kunne finde en del figurer, der ligner andre huicholmønstre, som ikke omhandles i denne afhandling). Hovedtrækkene i blomstermotivet, fig. 136, (det første i serien fig. 135) gjenkjendes som et spansk-maurisk motiv fra det femtende aarhundrede, skjønt der ikke nødvendigvis behøver at være nogen sammenhæng mellem dem. (Smlgn. *Vorbilder-Sammlung,* Verlag von Engelhorn, Stuttgart). Det vigtigste blomstermotiv i fig. 144 gjenfindes i et spansk mønster fra det 16de aarhundrede i *L'Ornement des Tissus,* l. c. Borden paa fig. 46 er, ifølge den samme autoritet, ægyptisk.

Dekorative mønstre findes især vævet ind i uldne vævede varer, belter, haarbaand og tasker, eller broderet paa halstørklæder, skjorter, skjørter o. s. v. (Sml. fig. 1—2).

Kvinderne gaar klædt i et kort skjørt (sp. *enagua,* huichol *ībī*) og bluse (sp. *coton,* huichol *sjikúli*), begge af grovt bomuldstøi og undertiden smukt broderet. Men mændenes dragt er mere kompliceret. Den bestaar væsentlig af en skjorte (huichol *kamira,* fra sp. *camisa*), enten lavet af grovt bomuldstøi eller vævet af uld og ofte udstyret med broderier. Over skuldrene bærer de et lidet sjal eller halstørklæde (sp. *paño,* huichol *towára*) af bomuldstøi, rigt broderet med rød og blaa traad og kantet paa nedersiden med et bredt baand af rød flanel. Stammen forfærdiger ikke nutildags uldtepper; muligens gjorde de det i tidligere tider, men nu kjøber de dem i mexikanernes butiker. De er i det hele taget ikke i saa særdeles almindelig brug. Skjorten holdes stramt rundt livet ved hjælp af et belte (sp. *faja,* huichol *chuajáme*), kunstnerisk vævet i uld, eller undertiden i bomuld. Uld har, som man kan vide, kun været huicholerne bekjendt, siden landet blev erobret af spanierne i det 18de aarhundrede. Til da var deres textilmateriale fiberen af visse agaver, og muligens i en vis udstrækning bomuld. Bomuldsgarn er nutildags sjelden hjemmegjort, men kjøbes i smaa kvanta i mexikanske butiker; hvidt og blaat er yndlingsfarverne. Vævede gjenstande af bomuld er meget sjeldne blandt huicholerne.



Fig. 2. Belteende. Hovedmotiv: en dobbelt gjengivelse af blomsten piríki.

Mønstrene i vævede varer fremstilles ved selve vævningen. Motivet ved enderne af et belte er altid lidt forskjelligt fra det, som benyttes i midtpartiet. I almindelighed har man der en del siksakformede tværlinier

eller et freno-mønster[1]. Kanterne af taskerne viser ogsaa mønstre, der er forskjellige fra dem, som findes paa selve tasken, og der kan iagttages en vis ensformighed i deres karakter.

Farverne er sædvanligvis sort eller hvidt, uldens naturlige farve. Undertiden bruges rødt, idet man faar traaden ved at række op rød flanel. Hjemmevirkede farver, gult og blaat, bruges ogsaa.

Alt vævearbeide udføres af kvinder, og neppe en dag forløber, uden at de tilbringer en del af tiden ved sin vævstol. Færdigheden er naturligvis meget forskjellig hos hver enkelt, skjønt jeg ikke erindrer at have seet noget stykke arbeide, som var virkelig daarlig udført.



Fig. 3. En kvinde ifærd med at væve et belte.

Vævstolen, paa hvilken de udfører sit ofte virkelig kunstneriske arbeide, er af den mest primitive konstruktion. Den ene ende er fastgjort til et træ eller en stok, den anden derimod til væverskens belte. Vævskeen er af fernambuk og ser ud som en jagtkniv eller et kort sværd. En kvinde, som var i stadigt arbeide ved sin vævstol, vilde tage omtrent seks dage til at gjøre færdig et belte eller et baand; men da hun har mange andre pligter at varetage, tager det hende ofte tre uger eller mere. Den del af rendingen, der lades aaben ved begge ender, flettes i en eller flere fletter.

Baandene (sp. *cinta*; huichol *kuríla* eller *kusjíla*) er smaa belter, men enderne behandles paa en ganske anden maade end ved belterne,

[1] Se side 64

idet rendingen tvindes i fire snore, hvoraf to og to forsynes med en dusk. Paa grund af baandets smalhed er mønstrene som regel i mindre maalestok og tillige finere udført. Et baand bindes i regelen rundt hovedet for at holde haaret i orden. Men ved festlige anledninger hænder det, at man pynter sig med en hel mængde. Undertiden syes henimod en tylvt af dem fast til midten af ét langt baand, og det sæt baand, som paa den maade kommer istand, kaldes *kuríla kōkajári*. I almindelighed bindes to saadanne sæt krydsvis over ryggen, medens et eller flere kan bindes rundt livet, og den mængde flagrende baand giver manden, som bærer dem, et meget broget udseende. De mænd, der er udseede til at bringe maden til stammens ældste ved maiskage-festen (sp. *tamales de maíz crudo*)[1], er pyntet paa samme maade, og det samme er tilfældet med deltagerne i matachinernes dans[2], som først blev indført af kirken.

Tasker (sp. *talega*, huichol *kutséli*) væves i ét stykke, som derpaa foldes over paa midten og syes til paa siderne. Baand af samme materiale og med indvævede symbolske figurer fæstes til enderne af den aabne side, medens de to andre hjørner som regel pyntes med dusker. Ingen indianer er saa fattig, at han jo har en del tasker. Én maa han nødvendigvis have, da han ikke paa nogen anden maade kan bære med sig sit fyrstaal og knusk foruden lidt tobak og en eller to hikuli[3]. Denne taske fæstes rundt livet og hænger ned fortil; den hjelper saaledes ved sin vægt ogsaa til at holde skjorten nede.

De fleste af taskerne tjener dog ikke noget praktisk formaal. Ved festlige anledninger kan man se en mand bære helt op til et dusin af dem, hængende ned over hans sider, fæstet paa kors over skuldrene. Eiendommelige sæt af smaa tasker (*kétsa lowámi*) forekommer ogsaa. Fra tre til seks af dem bindes tæt sammen i en lang række ved enderne af den aabne side. De har ingen baand, men holdes rundt livet ved hjælp af en snor. Udførelsen af disse smaa tasker eller punge er udsøgt.

Uldskjorter, hvoraf der for nærværende neppe findes et halvt dusin i stammen, væves i form af et langt stykke, der brettes over og syes sammen paa siderne. De korte ærmer syes ind bagefter. Vævstolen, paa hvilken disse store stykker væves, stilles paa jorden.

Broderet arbeide (*rūjá*), som ogsaa mænd kan være flinke i, udføres i krydssting med beundringsværdig akkuratesse. Det udføres altid paa grovt bomuldstøi, og garnet faaes ved at række op rød flanel; undertiden

---

1 Se »Symbolism etc.« s. 17; »Blandt Mexicos Indianere« II, 31.
2 »Symbolism« etc. s. 177; »Blandt Mexicos Indianere« II, 61.
3 »Symbolism« etc. s. 17—20; »Blandt Mexicos Indianere« II, 109 ff.

bruges forskjelligfarvet uldgarn. Naar tasker laves af bomuldstøi — hvilket forresten kun sjelden forekommer — broderes ogsaa de; men som regel er denne ornamenteringsmetode indskrænket til gangklæder. Tre rigt broderede skjorter, saavelsom et skjørt med smukt broderet bord i forskjellige mønstre findes i det amerikanske Naturhistoriske Museums samling i New York.

Stammen er overmaade glad i perler, især deleshed de smaa melkehvide, og baade mænd og kvinder bærer masser af dem rundt halsen. Forskjelligfarvede perlesnore laves ogsaa til øredobber (*nakútsa*), armbaand (*matsúwa*) og ankelbaand (*kotsápali*), omtrent af samme art som det perlearbeide, der udføres i Ny Englands blindeinstituter. Ørepynten bestaar af rundt, aabent perlearbeide (se planche V, fig. 7—10), som i almindelighed fremstiller et blomstermotiv, med en langagtig forlængelse, der virkes til et mønster i harmoni med opfatningen af forlængelsen som en slange. Dobberne hænges med den runde del ned, paa en snor, der gaar gjennem et hul i øreflippen. Arm- og ankelbaand (se pl. V fig. 1—6) bestaar af solide, flade perlebaand med mønstre virkede ind i væven. Disse, saavel som de smaa græskar, fæstes undertiden med den ene ende fortil paa de almindelige perlesnore, som bæres rundt halsen, saa de danner et slags sammensat halsbaand.

I mit samkvem med huicholerne lagde jeg altid vind paa at faa en forklaring af ornamenterne paa de forskjellige gjenstande, som jeg erhvervede; men at faa saadan underretning er ikke saa let, som en vil tro. Ofte ved folk intet bestemt om mønstrene paa deres belter, og det var vanskeligt at finde en kvinde, som kunde fortolke en andens arbeide. De fleste oplysninger fik jeg hos forstandige gamle koner. Som regel var folk villige til at skille sig af med sit vakre arbeide, men det forekom ogsaa, at ingen indflydelse, ikke engang gobernadorens, kunde bevæge en kvinde til at sælge sit haandarbeide.

Et belte, baand eller en taske bevævnes i overensstemmelse med sin væsentlige ornamentering; saaledes kaldes f. eks. et belte, der har et kam-mønster (kam — *matsikju*), for *matsikju kutsilága* (se motiv no. 2), et baand, der viser fyrstaalmotiver (fyrstaal — *tautsju*), kaldes *tautsju kuríla* (motiv no. 3). Et baand, der fremstiller en klapperslange (*rājé*), kaldes *kupí kurijaláli*, der betyder »sommerfugle-baand«, fordi tegningerne paa det betragtes som sommerfugle (*kupí* eller *kupítsi*); en taske, som er prydet med froskemotiver (frosk — *rūkwá*), kaldes *rūkwátsi kwiari* (se motiv no. 25). En taske, paa hvilken der er fremstillet en larves gange i barken af et træ (vedk. larves navn *kwisjtér*), kaldes *kwits kuráli* (se

motiv no. 31); et baand, der viser en række kaimaner eller alligatorer (*hásji*), kaldes *hásji kurilajáli*.

Hvor intet andet udtrykkelig siges, er de i denne afhandling omhandlede mønstre alle vævede.

Før jeg gaar ind paa mit egentlige emne, anfører jeg her til sammenligning en række stiliserede motiver, der findes paa huicholernes kultusgjenstande. Denne række er sammenarbeidet fra de motiver, der findes beskrevet i min forhen nævnte afhandling »Symbolism of the Huichol Indians, Memoirs of the American Museum of Natural History, New York, 1900«. I denne symbolliste er de fleste piktografiske fremstillinger af dyr udeladt. Dette forklarer delvis uoverensstemmelsen mellem de gjenstande, der fremstilles paa plancherne I—III, og de, der findes paa motiver hentede fra klædningsstykker[1].

[1] Den iøinefaldende kjendsgjerning, at behandlingen af de forskjellige motiver paa kultusgjenstande er langt mere naturalistisk og mindre stiliseret end paa de til dagligt brug bestemte gjenstande, er omhandlet og forklaret, i sammenhæng med lignende fænomener hos andre indianerstammer, af Dr. F. Boas i en afhandling i *Popular Science Monthly*, New York, oktober 1903.

II. Fortegnelse over stiliserede motiver.

De følgende sider indeholder en fortegnelse over de motiver, paa hvilke jeg har været istand til at faa en forklaring. Jeg har arrangeret materialet i overensstemmelse med motivernes betydning, ikke med deres form. Jeg begynder med et antal motiver, der er blevet mig forklaret som fremstillinger af kunstige gjenstande — den dobbelte græskarflaske, kammen, staalet, stokken til at male pile med, raspestokken af dyreben, Bestemor Groes (gudernes moders) stav, mundharpen — og har derefter taget for mig de motiver, som fremstiller pattedyr, fugle, krybdyr og andre dyr; dernæst de, der er blevet mig fortolkede som planter, og endelig en liden gruppe forskjellige gjenstande.

Mange af prøverne indeholder mere end et motiv. Hvor det forekom mig nødvendigt, er gjengivelsen af disse motiver blevet gjentaget paa hvert enkelt sted, hvor de hører hjemme. I andre tilfælde har jeg kun foretaget en henvisning til andre forekomster af samme motiv. Opmærksomheden henledes ogsaa paa den slaaende lighed, som der kan være mellem motiver, der forklares helt forskjellig.

Nogle af de originale forklaringer, som er mig givet af indianerne, synes at staa i strid med andre vidnesbyrd. I alle disse tilfælde har jeg omhyggelig gjengivet de oprindelige oplysninger, som jeg har faaet fra de indfødte. De vil i det følgende blive anført som »min oprindelige etikette«.

Motiv no. 1. Dobbelt græskarflaske. (Huichol, topolír eller kuraúli).

Se fig. 6—23; ogsaa 25, 37, 43, 49, 50, 55, 58, 66, 87, 119, 120, 123, 140, 141, 149, 153, 156, 162, 164, IV. 1—4, 7, 10, 11; ogsaa »Symbolism of the Huichol Indians« s. 113, og s. 126 (fig. 134 j og 135 d).

Græskar dyrkes kun i liden udstrækning, men skattes ikke desto mindre meget høit. Der er tre slags — de, der spises; de, som man bruger til at lave tobaksdaaser af; de, som man laver vandbeholdere af (ofte i form af dobbelte græskar). Alle spiller en betydelig rolle i huicholens liv.

Ingen ret er mere paaskjønnet end det spiselige græskar, som paa huicholsproget kaldes *rútsi*, medens den haarde art i regelen kaldes *kuraúli.*

Tobaksdaaser af græskarskal (huichol *jákwai*) er hellige og en nødvendig del af hikulisankernes udstyr[1].

De store ovale græskarflasker (sp. *bule*; huichol *kājé*) benyttes af kvinderne til at bære vand til huset. Den nedre del er flettet ind i et netverk af en stærk hyssing, lavet af barkfiber. Hanken, som karret bæres i, er fæstet til to modsatte sider af netværket og gaar over bærerens pande eller stundom rundt halsen. Som prop bruger man bundter af blade fra det storbladede egetræ, eller maiskolber. Andre græskarflasker er runde af façon og kaldes *zápala* (rund). De har et hul anbragt paa den ene side. Saadanne kar væves fuldstændig ind i et netværk af barkfibre og bæres derefter paa samme maade som de andre.

Den dobbelte græskarflaske er en naturlig vekst, der ligner to græskar forbundne ved en tynd hals. Symbolske figurer, i særdeleshed af hjorte og hikuli, indridses eller males ofte paa den. Hikulisankerne benytter saadanne græskar til drikkekar paa sin reise til og fra hikulilandet og tillige som beholdere for det hellige vand, som de tager hjem med sig; kvinderne foretrækker dem ogsaa til dagligt brug. Den dobbelte græskarflaske er regnsymbolet *par excellence*, og dette motiv er derfor et af dem, der mest almindelig findes paa belter og baand, der, idet de betragtes som slanger, i og for sig er symboler for vand og regn. I de fleste tilfælde vil man paa disse gjenstande ved en nøiere undersøgelse finde græskarmotivet blandet med hovedmotivet. Det er ogsaa det motiv, som i sin endelige stilisering er mindst gjenkjendeligt, idet den oprindelige form deles i halv- og endogsaa i fjerdeparter og disse dele benyttes som uafhængige motiver.

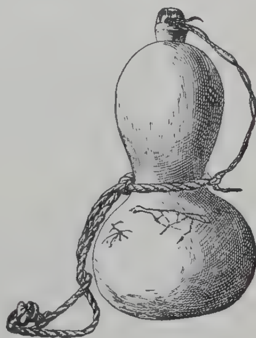


Fig. 4. Hikulisankernes dobbelte græskarflaske. Høide 22.5 cm.

Proppen paa den dobbelte græskarflaske ligner oftest den paa almindelige græskarflasker. Paa det her afbildede exemplar er proppen skaaret ud i træ. Den nedre del af dobbelte græskarflasker kan ogsaa undertiden flettes ind i et netverk af hyssing, hvis lange ender bindes sammen og føres over panden. Men som regel bindes en dobbelt hyssingsnor rundt karrets hals, saa det danner en hank, hvori karret bæres, medens enderne bindes sammen i en hempe.

Den dobbelte græskarflaske antages at have tryllekraft og er blevet det kraftigste symbol paa vand. Den er ogsaa, med undtagelse af korset,

[1] Se »Symbolism of the Huichol Indians« s. 190—192, ogsaa 17—20; se »Blandt Mexicos Indianere«, II, 114.

sandsynligvis det i Amerika mest udbredte motiv. Naar det optræder reduceret til triangler og arrangeret i diagonal- og siksaklinier, bliver det næsten identisk med California-, Oregon- og Washington-indianernes trekantede motiver; men der fortolkes disse motiver i almindelighed som fjær- eller pilespidsmotiver, idet de spidse triangler forestiller indskjæringer i pilens fjær, eller ogsaa den trekantede pilespids. Det samme motiv findes ogsaa paa Nez Percés og de østlige Algonquin-indianeres vævede poser. Det er ogsaa typisk for det gamle pindsvinbroderi og brugtes meget almindelig saa vel blandt aztekerne, som blandt de gamle peruanere.

I fig. 5 har jeg givet en række af dobbelte græskarflaskemotiver; den er fremgaaet af studiet af et meget stort antal huichol-tasker, belter, baand o. s. v. Den første figur tilvenstre i øvre række er en ganske god gjengivelse af en dobbelt græskarflaske, og læseren vil med lethed kunne følge

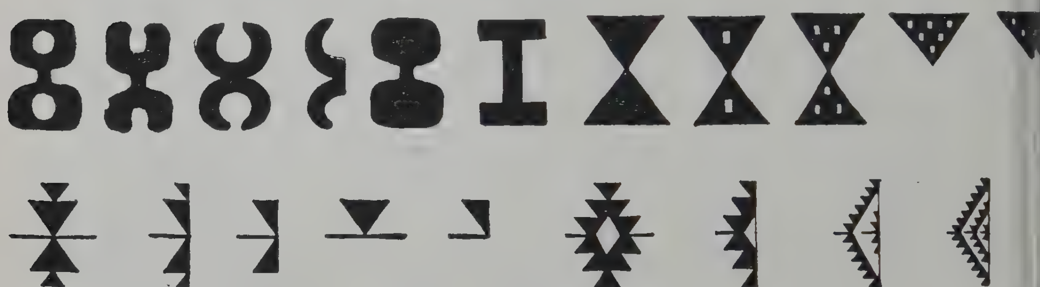


Fig. 5. En række dobbelte græskarflaskemotiver.

de forskjellige stadier i motivets udvikling indtil det tilsidst bliver et blot og bart triangel, en halv og tilslut en fjerdedels græskarflaske.

I anden række er snoren omkring flaskens midte blevet føiet til i skikkelse af en tverlinie. Her er ogsaa proppen blevet medtaget i motivet, og for symmetriens skyld har ogsaa flaskens bund faaet en prop. Det andet motiv er simpelthen halvparten af det første, skaaret over efter længden. I det tredie er propperne blevet udeladte. Det fjerde er overdelen af det første med proppen udeladt, og det femte er simpelthen halvparten af det fjerde. Det sjette er en mere symmetrisk gjengivelse af det første, idet to par spidser er blevet føiet til; man har her lavet et gudsøie i midten. Det syvende er en halvpart af det sjette. I det ottende og niende er antallet af spidser forøget, og flere rækker er ogsaa føiet til.

I fig. 6—22 vises anvendelsen af disse forskjellige dobbelte græskarflaskemotiver paa belter og tasker; disse motiver kan med lethed gjenkjendes[1].

[1] De her og i det følgende anførte katalognumre er fra det Naturhistoriske Museum i New York.

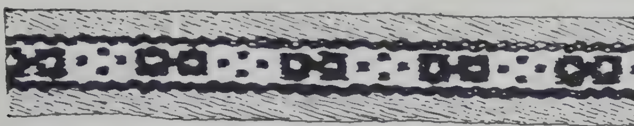


Fig. 6.

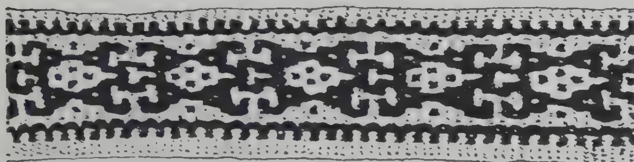


Fig. 7.

Fig. 6, 7. — Fra taskebaand. Motiv: Dobbelt græskarflaske. De symmetriske 4 prikker, som afveksler med det dobbelte græskarflaske-motiv paa de fig. 6, 7, 9 afbildede belter, viser den dobbelte græskarflaske, saaledes som den ser ud paa bagsiden af vævningen. Kat.-no. $\frac{65}{1720}$, $\frac{65}{1459}$.

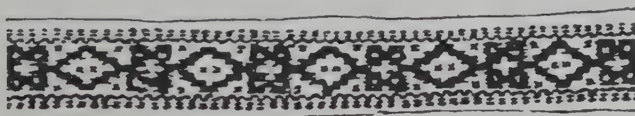


Fig. 8.

Fig. 8. — Fra et taskebaand. Motiv: slyngplante med dobbelte græskarflasker. Kat.-no. $\frac{65}{1367}$.

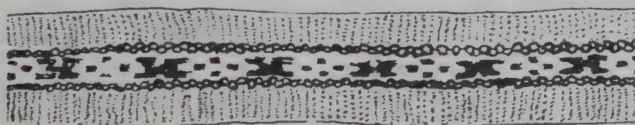


Fig. 9.



Fig. 10.

Fig. 9, 10. — Fra taskebaand. Motiv: dobbelt græskarflaske. Kat.-no. $\frac{65}{1383}$, $\frac{65}{1360}$.

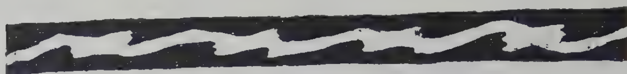


Fig. 11.

Fig. 11. — Fra en beltebord. Motiv: dobbelt græskarflaske. Kat.-no. $\frac{65}{1388}$.



Fig. 12.

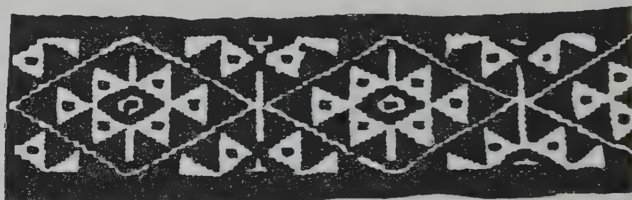


Fig. 13.

Fig. 12, 13. — Fra belter. Motiv: dobbelt græskarflaske og en rude, fremstillende et gudsøie (se motiv no. 54). Kat.-no. $\frac{65}{1431}$, $\frac{65}{3017}$.



Fig. 14.

Fig. 14. — Fra et belte. Motiv: dobbelt græskarflaske. Kat.-no. $\frac{65}{1397}$.



Fig. 15.

Fig. 15. — Fra et baand. Motiv: dobbelt græskarflaske. Gjentaget i pl. IV, b, fig. 11. Kat.-no. $\frac{65}{1771}$.



Fig. 16.

Fig. 16. — Fra et belte. Motiv: dobbelt græskarflaske og rude fremstillende et gudsøie (se motiv no. 54). Dobbelte græskarflasker fylder ogsaa mellemrummene mellem gudsøinene. Samme belte er gjengivet i fig. 162, pl. IV, 7. Kat.-no. $\frac{65}{1729}$.

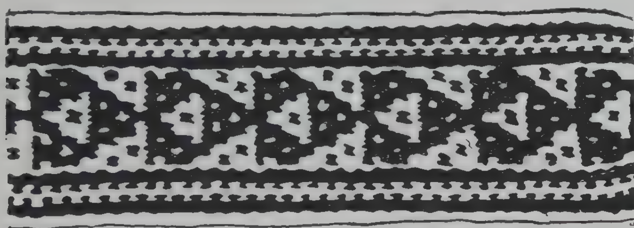


Fig. 17.

Fig. 17. — Fra et taskebaand. Motiv: dobbelt græskarflaske. Samme belte er gjengivet paa planche IV, b, fig. 21. Kat.-no. $\frac{65}{1361}$.



Fig. 18.

Fig. 18. — Fra et baand. Motiv: dobbelt græskarflaske. Samme belte er gjengivet paa pl. IV, fig. 19. Kat.-no. $\frac{65}{1742}$.



Fig. 19.

Fig. 19. — Fra et belte. Motiv: græskarflaske omgivet af spiraler, der forestiller plommeskind. Kat.-no. $\frac{65}{1419}$.



Fig. 20.

Fig. 20. — Fra et baand. Motiv: dobbelt græskarflaske og kam (se motiv no. 2). Gjentaget i fig. 25. Kat.-no. $\frac{65}{3016}$.



Fig. 21.

Fig. 21. — Fra et belte. Motiv: i midtmønstret, dobbelt græskarflaske og stor rude, der forestiller et gudsøie (se motiv no. 54); i borderne, græskarflaske. Det er bagsiden af dette belte, som her er gjengivet; fig. 12, 13, 15 og 16 viser det samme motiv fra forsiden; følgen er, at hvad der er hvidt paa fig. 21, er sort paa de andre gjengivelser. Den øvre bord af fig. 21 er utydelig; den viser imidlertid et sammensat motiv af den tredie type i fig. 5 og er særdeles lig fig. 7. Kat.-no. $\frac{65}{196}$.

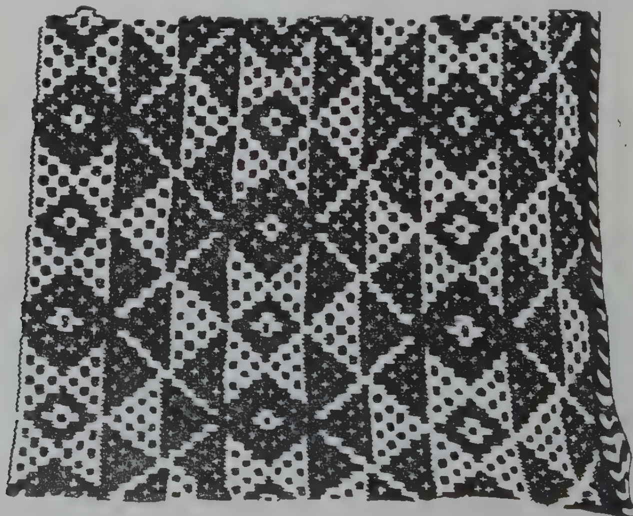


Fig. 22.

Fig. 22. — Fra en taske. Motiv: dobbelt græskarflaske, gudsøie (se motiv no. 54) og kors (se motiv no. 56). Et cora-fabrikat. Mønstret i denne taske, der i hosstaaende tegning, fig. 22, maa sees fra siden, er en meget slaaende illustration af det trekantede græskarflaskemotiv. Trekanten, som selv er en gjengivelse af den dobbelte græskarflaske, bliver mere gjenkjendelig som saadan, naar man sætter den paa toppen af en anden trekant, som man kan se dem paa borderne og tversover tasken paa midten. Men hvis man til hvert par af saadanne fuldkommengjorte afbildninger af græskarret føier trianglet foroven og forneden, bliver det en større og endnu fuldkomnere gjengivelse, idet propperne oventil og nedentil nu ogsaa sees. Taskens mest fremtrædende mønster er derfor tverrader, i hvidt, af dobbelte græskarflasker med propper. Paa billedet kan man skjelne tre rader, med to komplette motiver i hver af de øvre rader, medens de to paa den nedre rad mangler de nedre propper. Mellem hvert motiv i raden er der et sort gudsøie med smaa kors og et stort hvidt gudsøie, og indeni hvert motiv er der et lignende gudsøie med ét hvidt kors. Det bør bemærkes, at store og smaa øine frembringes af trekanterne (rudemønstret i hvidt). Kat.-no. $\frac{65}{122}$.

Motiv No. 2. Kam. (Sp., lechuguilla, huichol, matsikjúja).

Smlgn. fig. 23—28; ogsaa 20, 137, 145; IV, 8.

Danserne ved hikulifesten bærer kamme fæstede til sine belter. Disse kamme kaldes Oldefader Hjortehales kamme (*Tatótsi Mara Kwari Matsikjúja*). De ligner smaa vispe eller sopelimer og laves af fiberen af en liden agave, der kaldes *lechuguilla*. Materialet bringes specielt fra hikulilandet, skjønt der kan neppe være tvil om, at planten ogsaa vokser i huicholernes land, siden den er almindelig over alle de moderat varme dele af Mexico. Naar man laver disse kamme, danner man haandtaget ved at binde basterne sammen med en snor af ixtle-fiber, som føres over og under smaa bundte af fiberen paa en saadan maade, at det danner et sommerfuglemotiv (se motiv no. 29.). Enden af snoren lader man fri forat have noget at hænge kammen ved. Snoren og enderne af børsten er farvet med fernambukfarve, og kammene varierer i længde fra 11 til 15 centimeter. Hikulisankerne, som, medens de er paa reise, saavelsom under forberedelse til festen maa afholde sig fra at vaske sig og kjæmme haaret, bruger den nye kam efter festen, ved hvilken anledning de tager et bad og betragter sig som nye mennesker. Kammene bruges derpaa resten af aaret, d. v. s. til næste hikulifest; saa faar man igjen nye kamme.

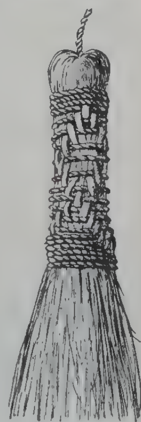


Fig. 23. $\frac{65}{1735}$ Kam af fiber, med sommerfuglemotiv paa haandtaget. Længde 12 cm.

I motivrækken (fig. 24) vil man se, hvorledes ujevnheden ved kammens top, der fremkommer ved sammenbindingen af fibrene, i motivet er blevet benyttet i begge ender; videre hvorledes den gradvis forsvinder, medens sommerfuglemotivet forbliver. Billedet af den kam, fra hvilken motivet her er hentet, viser en kam med lange fibre, saaledes som den bruges ved dansen. Efter festen skjæres de lange ender af, saa kosten bliver jevn i enderne.

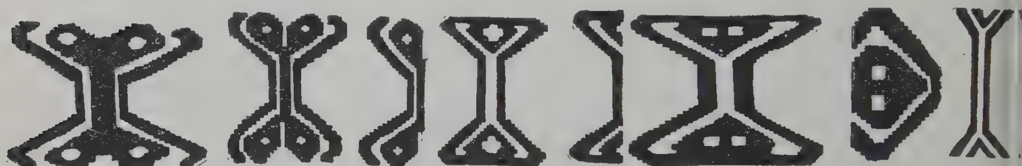


Fig. 24. Række af stiliserede kammotiver.

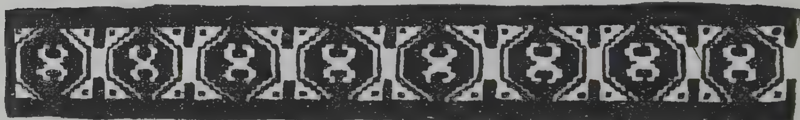


Fig. 25. Kammotiv.

Fig. 25. — Fra et baand. Motiv: Kam og dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1). Gjentaget i fig. 20. Kat.-no. $\frac{65}{3016}$.



Fig. 26. Kammotiv.



Fig. 27. Kammotiv.

Fig. 26. — Fra en taske. Motiv: kam og blomst tóló (se motiv no. 46), øvre kant freno (se motiv 55). Gjentaget i fig. 145. Kat.-no. $\frac{66}{1351}$ c. Kat.-no. $\frac{65}{1733}$.

Fig. 27. — Taske. Motiv: kam og blomsten corpus (se motiv no. 48). Kat.-no. $\frac{65}{1304}$.

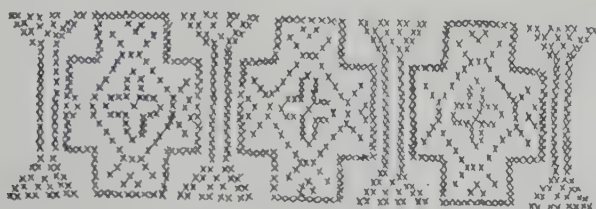


Fig. 28. Kammotiv.

Fig 28. — Fra broderi paa borden af en kvindebluse. Motiv: i hovedfeltet kam og blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1733}$.

Motiv no. 3. Fyrstaal. (Sp., islabon; huichol, tautsu eller tautsju).

Se fig. 31—39.

Det redskab, som den dag idag benyttes til at slaa ild, bestaar af et stykke staal, som faaes fra mexikanerne, et stykke flint og noget knusk fra et egetræ, der bruges som tønder. Skjønt staalet først temmelig nylig er blevet indført, har det dog i overensstemmelse med den gjængse opfatning af redskaber til at frembringe ild med gjort et dybt indtryk paa stammens religiøse fantasi. Staalet er bedstefar ild (*Tatévali*), og gnisterne er hans ansigtsmaling (*Tatévali uraíja*), medens knusken er hans mad (*Tatévali íne*[wa]). Flinten er oldefar hjortehale (*Tatótsi Mara Kwari*).

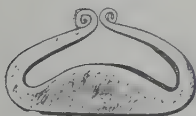




Fig. 30. Stiliserede fyrstaalmotiver.

Fig 29. Fyrstaal.

Fig. 29 viser den almindelig brugelige form af fyrstaalet. Det er interessant at sammenligne dette motiv i det enkelte med visse andre motiver, med hvilke det viser et nært slægtskab i formen. Min ven, professor F. Boas ved Columbia universitet i New York, har underkastet dette motivs forekomst i huicholernes ornamentik en indgaaende undersøgelse, og jeg skal her tillade mig at anføre en del af de resultater, hvortil han er kommet. »I modsætning til kam-motivet (s. 17), der væsentlig optræder som skillelinje mellem 2 store mønstre — se f. eks. fig. 26, 27, 137 — og i mange tilfælde synes at være nær beslægtet med et rektangulært motiv af nogenlunde lignende stilling og form (smgln. fig. 143, 144), forekommer fyrstaalmotivet i almindelighed som bord paa belter og paa smale baand, skjønt andre anvendelser af det ogsaa

findes. I almindelighed forekommer motivet som en sammenhængende række fyrstaal, stillet ved siden af hinanden paa den maade, at slagfladerne vender i modsat retning. De tynde ender med sine spiralformede afslutningslinier sættes saa i forbindelse med hverandre og optræder i form af en kantet eller bølgelinie, medens staalets tykke midtparti optræder i form af et trekantet ornament, der følger bølgeliniens brydninger. Dette trekantede element udvikles videre ved tilføielsen af buelinier, til det faar en blomsterformig skikkelse. Undertiden bringes fyrstaalets frie ender ikke i forbindelse med hverandre, men optræder som gratiøse spiraler. Den i fig. 30 fremstillede række typer og de paa side 21 gjengivne prøver illustrerer disse punkter meget tydelig.

Ligheden med blomster- og slyngplante-motiverne kommer især tydelig frem i de tilfælde, hvor midtpartiet er i høi grad overdrevet i størrelse (fig. 33). En sammenligning med borderne af mange af de her illustrerede exemplarer vil tydeliggjøre de talrige anvendelser af dette motiv. De i fig. 84 og 87 fremstillede mønstre, som der er forklarede som ferskvandskrabber, dele af egeløvsmotivet i fig. 101, og fremforalt slyngplantemotiverne paa s. 49 og 50 er alle nær beslægtede med fyrstaalmotivet. Vi gjenfinder endogsaa den samme karakter i arrangementet af blaaskrikerne, fig. 69, og i ekornhalerne, fig. 58.

Disse ligheder er naturligvis en følge af den almindelige stiliserende tendens, der ligger til grund for stammens ornamentik, og som gjør, at de geometriske motiver, saavelsom de realistiske former bliver arrangerede efter bestemte ornamentale linier. Blandt saadanne typer har kanske bølgelinien med ornamental udfyldning havt den videstrækkende indflydelse paa huicholernes kunst.

Det samme forhold kommer ogsaa for dagen i den hyppige forekomst af de triangulære former, der er forklarede som græskarmotiv. Den tvehovedede slange i fig. 31 bestaar næsten udelukkende af saadanne græskartrekanter, som dog paa samme tid maa forklares som slangens skjæl. Selv græskarflaskerne med snor er her faktisk de linier, der skiller hvert par slanger (smlgn. fig. 5, det halve motiv i anden linie).«



Fig. 31 — Fra et belte. Motiv: i borderne fyrstaal; i midtpartiet den tvehovedede slange (sml. motiv no. 22). Merk gudsøiet med et kors i, forestillende slangens øie. Der er ogsaa gudsøine mellem hovederne. Kat.-no. $\frac{65}{1718}$.

Fig. 31. Fyrstaalmotiv.

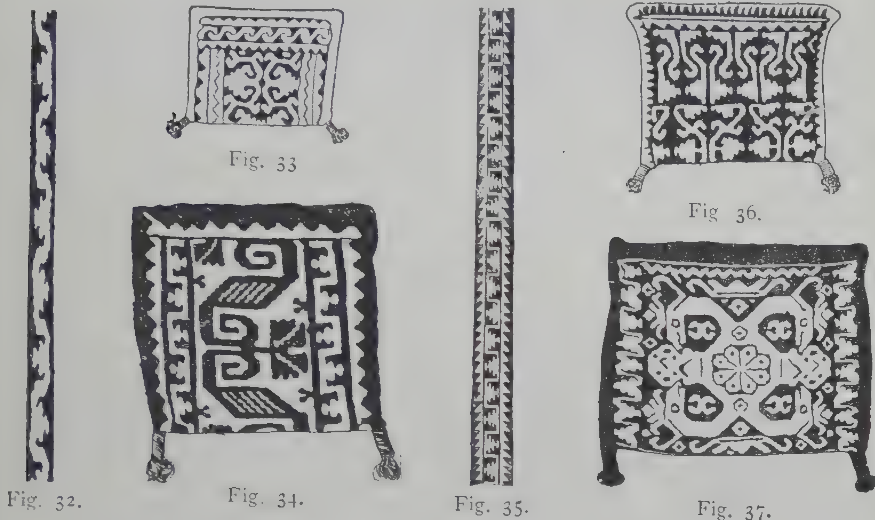


Fig. 32. Fyrstaalmotiver.

Fig. 32. — Fra borden af et belte. Motiv: fyrstaal. Kat.-no. $\frac{65}{1732}$.

Fig. 33. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, fyrstaal; øvre bord, freno (se motiv no. 55). Kat.-no. $\frac{65}{1351}$ d.

Fig. 34. — Taske. Motiv: i sideborderne, fyrstaal; i hovedfeltet banan (se motiv no. 39). Kat.-no. $\frac{65}{1360}$.

Fig. 35. — Fra et haarbaand. Motiv: i midtpartiet, fyrstaal; i borderne raspestok af hjorteben (se motiv no. 5). Kat.-no. $\frac{65}{1769}$.

Fig. 36. — Taske. Motiv: fyrstaal. Kat.-no. $\frac{65}{1743}$ c.

Fig. 37. — Taske. Motiv: i sideborderne, fyrstaal; i hovedfeltet, kongeørn med krone (se motiv no. 15); ørnehale mellem nebbene; under nebbene dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1); i midten blomsten tōtó (se motiv no. 46); langs den øvre bord siksaklinier, der sandsynligvis forestiller lynild (se motiv no. 53). Kat.-no. $\frac{65}{1359}$.

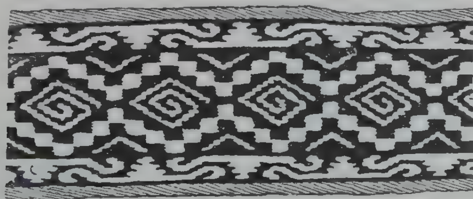


Fig. 38. Fyrstaalmotiv.

Fig. 38. — Fra et belte. Motiv: i borden, fyrstaal; i midtpartiet, gudsøiet (se motiv no. 54). Selve tegningen, et øie indeni et øie, fremstiller en liden slange. Det hele mønster forklarer paa en slaaende maade den sedvanlige opfatning af et belte som ryggen af en slange. Kat.-no. $\frac{65}{1385}$.

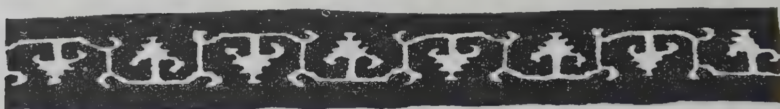


Fig. 39. Fyrstaalmotiv.

Fig. 39. — Fra et haarbaand. Motiv: fyrstaalet. Kat.-no. $\frac{65}{3018}$.

Motiv no. 4. Hakstok til at male pileskafter med. (Huichol, rulukuími).

Se fig. 40.

Den gjenstand, hvorfra dette motiv er taget, er det lille redskab, hvormed pilmageren maler siksaklinierne paa den vingede del af pilen; disse siksaklinier fortolkes som lynild. Det er meget vanskeligt at skjelne mellem dette og det næste motiv. Dog er kanterne paa dette sidste vistnok mere sagformede. Begge motiver forekommer meget hyppig. Der er i virkeligheden neppe en taske, hvor et af disse motiver ikke findes langs kanterne, men det vil i regelen være forgjæves at forsøge at henføre mønstrene til det ene eller det andet motiv. Udentvil er de fleste af dem ment at skulle fremstille raspestokken af hjorteben.

Fig. 40. Hakstok motiv.

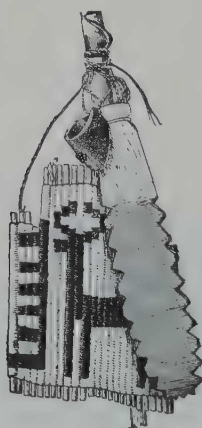


Fig. 41.

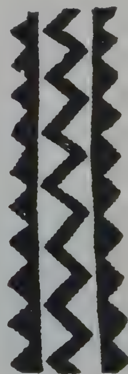


Fig. 42.

Fig. 41. — En med hak forsynet kultusgjenstand af træ, bundet fast til en pil, forestillende raspestok af hjorteben. Længde 12 cm. (Hvad de øvrige tilhængsler angaar sml. „Symbolism“ etc. Fig. 108).

Fig. 42. — Tegning, der forestiller raspestok af hjorteben.

Motiv no. 5. Raspestok af hjorteben. (Huichol, kalatsíki).

Se fig 41—43; ogsaa fig. 35, 49, 74, 87.

Dette motiv er hentet fra en gjenstand af træ, der forestiller den virkelige *kalatsíki*, d. v. s. hjortens metatarsalben. Den er lavet af fernambuk[1], omtrent 37 cm. lang, og lægges, enten alene eller bundet fast til en pil (sml. fig. 41), ind i et eller andet gudehûs som en bøn om lykke paa dyrejagt. Det virkelige metatarsalben benyttes til akkompagnement af den bøn, der synges før hjortejagten. Musiken frembringes ved, at man gnider et ogsaa med hak forsynet skulderblad af en hjort mod metatarsalbenet[2].



Fig. 43. Taske, hvis border viser raspestokken af hjorteben som motiv.

Fig. 43. — Taske. Motiv: paa sideborderne raspestok af hjorteben; paa den øvre bord, græskarplante (se motiv no. 34); hovedfeltet: kolibri (se motiv no. 18); forbundet med kolibriens neb er blomsten af en slyngplante, der kaldes hápani (se motiv no. 36). Nær kolibriens fødder sees dobbeltgræskarflaske (motiv no. 1). Tōtó (motiv no. 46) og korsmotiver (motiv no. 46) kan ogsaa gjenkjendes. Gjentaget fig. 74. Kat.-no. $\frac{65}{1369}$.

[1] Se »Symbolism.« etc. s. 205.

[2] Se »Symbolism.« etc. s. 206.



Fig. 44. (65/688). »Bedstemor Groes« stav, øvre del.

Motiv no. 6. „Bedstemor Groes“ stav. (Huichol, Takótse Nākawé (Bedstemor Groe) kwalelé (stav)).

Se fig. 44—46; ogsaa 151.

»Bedstemor Groe«, huicholernes jordgudinde[1] og gudernes mor, fremstilles i regelen med en eller flere stave som tegn paa hendes store alder og myndighed. Disse stave er af bambusrør med rødderne siddende paa. Ofte er rødderne og deres forgreninger udskaaret saaledes, at de fuldkommen ligner slangehoveder; thi disse stave betragtes ogsaa selv som gudindens slanger. De nedlægges i hendes hule som bønner om langt liv; og smaa eksemplarer af samme slags bambusstave ofres paa børns vegne, som bønner til undfangelsens og barnefødselens gudinde som udtryk for et ønske om, at barnet maa tidlig begynde at gaa, og at dets livssti maa blive lang.

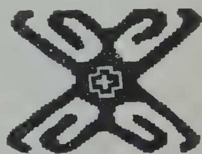


Fig. 45. Motiv forestillende »Bedstemor Groes« stav.

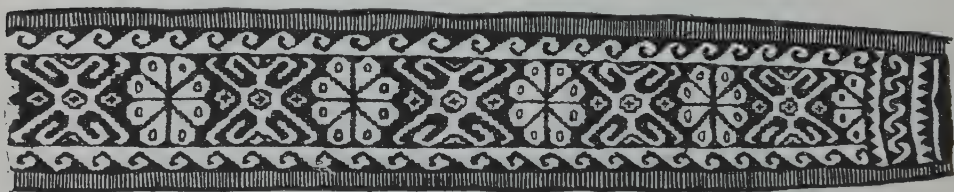


Fig 46. Motiv hentet fra »Bedstemor Groes« stav.

Fig. 46. Fra et belte. Motiv: i midtpartiet „Bedstemor Groes“ stav og blomsten tōtó (se motiv no. 46); tversover enden: freno-motiv (se motiv no. 55). Ifølge min oprindelige etikette er motivet i midtpartiet *garabato*, som bogstavelig betyder en grydehank. I Mexico bruges ordet i betydning af „dekorative tegninger“, og indbefatter gamle malede, riddsede eller i sten hakkede figurer. Den „civiliserede“ indianer udtrykker med dette ord, at motivet kun har dekorativ betydning, hvilket er hans sædvanlige undvigende maade at tilkjendegive, at han ikke ved, hvad det betyder. Sandsynligvis betegner det blomsterlignende motiv mellem rødderne undertiden en hunds spor. Paa dette punkt var mine hjemmelsmænd meget usikre, og skjønt f. eks. fig. 107 ogsaa blev forklaret mig som en hunds spor, synes de indsamlede bevismidler, omhyggelig sigtede, nærmest at tyde paa, at de givne fortolkninger er rigtige. En

[1] Se »Symbolism« etc. s. 13, 51, 52. Ogsaa Bl M. Ind. s. II, 141 f.

hunds spor (d. v. s. en fortsat række hundespor) gives paa et baand (fig. 54) i form af en siksaklinie. Muligvis er stavens rodende blot og bart en stiliseret gjengivelse af en rod (se fig. 106). Gjentaget i fig. 151. Kat.-no. $\frac{65}{1739}$.

Motiv no. 7. Mundharpe. (Sp., trompa; huichol, tolúpat).

Se fig. 47.

Det musikalske instrument, fra hvilket dette motiv er afledet, sælges hist og her over hele Mexico; og skjønt jeg aldrig har seet det blandt huicholerne, kjender de det godt.



Fig. 47. — Fra broderi paa borden af en kvindebluse. Kat.-no. $\frac{65}{1304}$.

Fig. 47. Mundharpemotiv.

Motiv no. 8. Puma. (Sp., leon; huichol, máje).

Se fig. 48—50; ogsaa fig. 149, 155.

Dette dyr tilhører ildguden og afbildes altid med en blomst i halen; blomsten, som er tōtó (se motiv no. 46, fig. 155), kaldes i saadanne tilfælde *naósji*. De parallele skraalinier betegner haarene eller pelsen *(uráli)*.



Fig. 48. Puma.

Fig. 48. — Fra en taske. Motiv: centralfiguren, en puma; i halen blomsten naósji (tōtó, se ovenfor); mellem ørene en fjær. Rektanglerne i hjørnerne forestiller larver (se motiv no. 30). Gjentaget i fig. 155. Kat.-no. $\frac{65}{1743}$ b.



Fig. 49. Pumamotiv.

Fig. 49. — Fra enden af et belte. Motiv: hovedfiguren, en puma, i halen blomsten naósji, over hovedet en krone, eller muligvis ører og en fjær; over halen en dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1); paa borderne muligvis raspestokken af hjorteben (se motiv no. 5); eller halvparterne af dobbelte græskarflasker. Kat.-no. $\frac{65}{1390}$.

Fig. 50. — Fra nedre halvpart af et halstørklæde (nu gaaet af brug). Det bestod af to rektangler, hvoraf halvparten vises, forbundne ved en strimmel billigt bomuldstøi, som gik rundt halsen, medens de broderede ender hang nedad ryggen. Motiv: hovedfeltet, puma med krone, eller muligvis ører og en fjær; i halen blomsten naósji, under halen en græskarflaske (se motiv no. 1); 3 figurer paa hver side — én nær pumaens hoved, to mellem poterne paa den øvre puma og halen paa den nedre — forestiller blomsten tōtó (se motiv no. 46), som desuden repræsenteres af en række kors nær puma'erne; en del dobbelte græskarflasker kan ogsaa gjenkjendes. Siksakborderne med prikkerne gjengiver græskarplanten (se motiv no. 34). Gjentaget i fig. 149. Kat.-no. $\frac{65}{1436}$.



Fig. 50. Pumamotiv.

Motiv no. 9. Jaguar. (Sp., tigre; huichol, túwe).

Se fig. 51—53.

Jaguaren tilhører ildguden og Fader Sol og forekommer ikke ofte i billedlig fremstilling. At slutte fra den fortolkning, som blev mig givet af fig. 53, er figuren mellem øinene en fjær. Sammenlign foregaaende motiv.

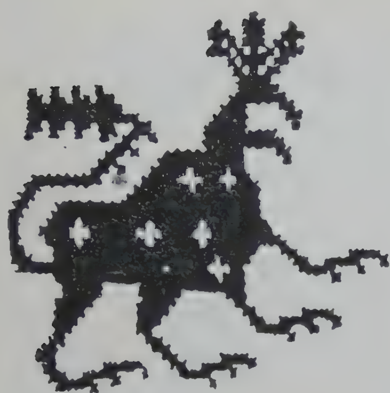


Fig. 51.



Fig. 52.

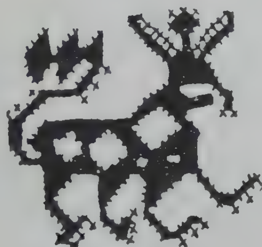


Fig. 53.

Jaguarmotiver.

Fig. 51—53. — Fra broderier paa mandshalstørklæder. Kat.-no. $\frac{65}{1306}$, $\frac{65}{1308}$.

Motiv no. 10. Hund. (Sp., perro, huichol, çuk eller çúku).

Se fig. 54 og 55.

Billedet af hunden sees ofte paa vævarbeider, især i belter, hvor en enkelt række saadanne figurer ofte afbildes langs hele beltet; herved fremkommer et meget iøinefaldende mønster. Det er værdt at lægge mærke til, at paa de to her gjengivne prøver vises der bare én forlab.



Fig. 54. Hundemotiv.

Fig. 54. — Fra et belte. Motiv: hund; siksaklinien under den forestiller hundesporet; den hvide prik under labben forestiller maiskagen *(tortillas)*, som hunden skal spise; borderne, fyrstaal (se motiv no. 3). Kat.-no. $\frac{65}{1732}$.



Fig. 55. Hundemotiv.

Fig. 55. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, hunden; over halerne af to tæt ind paa hinanden staaende hunde blomsten tōtó (se motiv no. 46). Paa begge sider af tōtó en dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1); to gudsøine (se motiv no. 54) i overkanten af feltet. Øvre bord, bananablade og -blomster (se motiv no. 39); sideborden, palmetræ (se motiv no. 41) og tvehovedet slange (se motiv no. 22). Dobbelte græskarflasker sees ogsaa. Kat.-no. $\frac{65}{1372}$.

Motiv no. 11. Ekorn. (Sp. mex., techalote; huichol, teakú).

Se fig. 56—59; ogsaa fig. 77, 167.

Det graa ekorn (*Sciurus Nayaritensis*, Allen) er et af de dyr, der tilhører Fader Sol, og det er i huicholernes mythologi en halvgud. Det forsvarede solen og hjalp den, da den første gang gik ned; derfor skattes dette dyr særdeles høit. Det er hikulisankernes veiviser paa deres reise for at hente de hellige planter, og pilegrimene bærer ofte dets hale paa sin hat. Udstoppede ekorn fremvises ved hikulifesten.

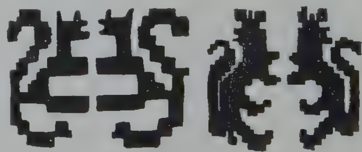


Fig. 56. Fig. 57.
Motiver afledede fra det graa ekorn i textilarbeide.



Fig. 58. Ekornmotiv.

Fig. 58. — Taske. Motiv: ekorn; mellem ekornene, gudsøine (se motiv no. 54) og dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1). Kat.-no. $\frac{65}{657}$.



Fig. 59. Ekornmotiv.

Fig. 59. — Taske. Motiv: i hovedfeltet: i den øvre række, ekorn; i den nedre række, due (se motiv no. 19) med en hjort afbildet i mørk farve paa kroppen; tredie række freno (se motiv no. 55); nederste række, due; øvre bord, freno. Gjentaget i fig. 76. Kat.-no. $\frac{65}{1460}$.

Motiv no. 12. Hest. (Sp. og huichol, caballo).

Se fig. 60.

Huicholerne kjender hesten, skjønt meget faa findes i deres land. Muldyr forekommer hyppigere; dog er ogsaa deres antal stærkt begrænset.



Fig. 60. Hestemotiv.

Fig. 60. — Fra en stor taske. Motiv: hest, muligvis omgivet af en lasso; venstre bord, fyrstaal (se motiv no. 3); øvre bord, freno (se motiv no. 55); figuren over de nedre hestes haler er blomsten tōtó (motiv no. 46). Dobbelte græskarmotiver kan ogsaa gjenkjendes. Kat.-no. $\frac{65}{1370}$.

Motiv no. 13. Oksehorn fastsiddende paa hjerneskallen.

Se fig. 61.

Ved regnfesterne ofres der okser, og hornene tages af med en del af hjerneskallen. De pyntes med blomster og nedlægges paa et eller andet helligt sted som et offer til guderne, aldeles paa samme maade som hjortehoveder med vedhængende horn.

Fig. 61. — Fra borden paa en stor taske. Kat.-no. $\frac{65}{1361}$.

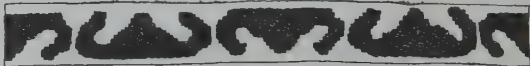


Fig. 61. Oksehornmotiv.

Motiv no. 14. Kallun. (Huichol, raímoali).

Se fig. 62, 63.

Dette er utvilsomt huicholernes ældste motiv.

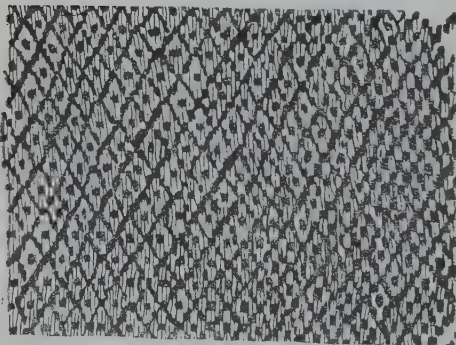


Fig. 62. Motiv fra hjortekallun.

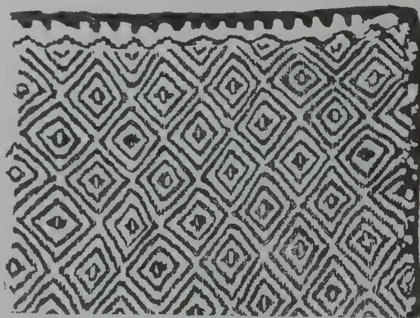


Fig. 63. Motiv fra kokallun.

Fig. 62. — Fra et gammelt klædningsstykke. Kat.-no. $\frac{65}{1554}$.
Fig. 63. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1720}$.

Motiv no. 15. Kongeørn. (Sp., aguila real; huichol, vérika).

Se fig. 64—67; ogsaa 37, 78, 102, 108, 141, 156, 157.

Dette motiv og Europas tvehovedede heraldiske ørne har, som jeg har paavist i »Symbolism of the Huichol Indians«, intet med hinanden at gjøre[1]. Dog deles denne anskuelse ikke af dr. F. Boas, som tror, at »den tvehovedede ørn og andre lignende« heraldiske motiver er kopier af velkjendte europæiske motiver. *En face* seet betragtes ikke ørnen som fuldkommen, medmindre begge sider af hovedet vises. Denne fugl staar i forbindelse med ildguden, og dens fjære skattes høit. En ung hunørn holder verden i sine kløer, og medens den er en legemliggjørelse af de øvre regioner, holder den øie med verden nedenunder, især med maisen.



Fig. 64. Ørnehoved med top.

Alle de her afbildede ørne har top; og kroner kan man iagttage, ikke alene over hvert hoved, men ogsaa mellem dobbelthovederne. Dette skyldes berørelsen med civilisationen. Den unge kongeørn, som vogter paa verden, er i huicholernes øine synonym med Jomfru Maria, og den



Fig. 65. Kongeørnmotiv.

[1] Se »Symbolism etc.« s. 29.

forsynes derfor med en krone i lighed med de kroner, der sces paa helgenbilleder i gamle kirker.

Fig. 65. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, kongeørn med top og krone; hjertet repræsenteres af blomsten tōtó (se motiv no. 46); sideborderne er ferskvandskrabber (se motiv no. 26); de takkede rader mellem de to ørnes hoveder forestiller mos (se motiv no. 51). Et gudsøie (motiv no. 54) sees mellem de to ørne, hvor vingerne nærmer sig hverandre. Kat.-no. $\frac{65}{1371}$.



Fig. 66. Kongeørnmotiv.

Fig. 66. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, kongeørn med top,. hjertet repræsenteret af blomsen tōtó (se motiv no. 46); rundt om ørnen tōtóblomster i to fremstillinger til, og dobbelte græskarflasker i fire skikkelser (se motiv no. 1); paa sideborderne, fuglen walimikále (se motiv no. 20); [efter min oprindelige etikette forestiller midtmotivet en hikulisankers ansigtsbemaling]. Gjentaget i fig. 78, 141, 156. Kat.-no. $\frac{65}{1364}$.



Fig. 67. Kongeørnmotiv.

Fig. 67. — Taske. Motiv: i hovedfeltet kongeørn med top (efter min oprindelige etikette, en hønsehøg); hjertet repræsenteres af blomsten tōtó; hele den ydre bord, blomsten tōtó; (se motiv no. 46). Fjærene paa hovedet er udført i dristige og udtryksfulde brydninger, og forbindelsen af de to ørne til én er i høi grad artistisk og taaler meget vel sammenligning med europæiske heraldiske møn-

stre fra middelalderen. Hvor det ene par hoveder mødes med det andet par, frembringes der en meget smuk virkning ved fjærenes gratiøse buelinier, medens rummet mellem dem er virkningsfuldt udfyldt med et gudsøie (motiv no. 54) og dele af et tõtómotiv (motiv no. 46). Den ydre bord er en række af gudsøiemotiver (motiv no. 54). Kat.-no. $\frac{65}{1367}$.

Motiv no. 16. Kalkun. (Sp. mex., guajolote; huichol, alú).

Se fig. 68.

Denne fugl er viet til solen og er derfor af vigtighed for huicholerne. Hikulisankerne pryder sine hatte med kalkunens halefjær.

Fig. 68. — Broderi fra et mandshalstørklæde. Kat.-no. $\frac{66}{1307}$.



Fig. 68. Kalkunmotiv.

Motiv no. 17. Blaaskrike. (Sp., urraca; huichol, wa).

Se fig. 69—70; ogsaa 66.

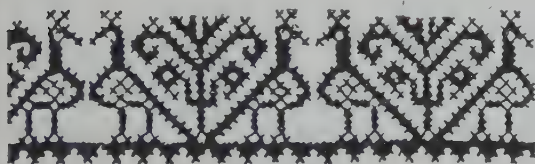


Fig. 69. Blaaskrikemotiv.

Denne fugl skattes paa grund af sine vakre lange halefjær. Huicholerne kjøber dem i regelen hos Cora-indianerne og bruger dem ved visse anledninger som hovedpynt. En del fjære bindes ved penneposerne rundt en liden stok, der stilles ret op og ned under haarbaandet[1]. Paa denne maade bruges de ved hikulifesten saavelsom ved *matachinernes dans*, hvilken sidste er blevet indført af kirken.



Fig. 70. Blaaskrikemotiv.

[1] Se »Symbolism etc.« s. 178.

Fig. 69. — Fra en kvindebluse. Broderi. Motiv: blaaskrike. Kat.-no. $\frac{65}{1311}$.

Fig. 70. — Taske. Motiv: blaaskrike, der spiser en guamuchil (se Mariano Barcena, Ensayo Estadistico del Estado de Jalisco, i Anales del Ministerio de Fomento, Mexico, 1891, IX, 540). Motiverne mellem fuglene er, med én undtagelse, dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1) og blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1337}$.

Motiv no. 18. Kolibri. (Sp., chuparosa; huichol, tupína).

Se fig. 71—74.

Dette er en solfugl, og motivet træffes ofte paa belter og tasker. Fuglene fremstilles i regelen parvis, drikkende af en blomst. Pletterne paa fuglenes legemer er deres hjerte.



Fig. 71. Kolibrimotiv.

Fig. 71. — Fra et belte. Motiv: to kolibrier; mellem dem blomsten af *pochote*-træet. Dette er efter original-etiketten, skjønt denne blomst, at se til, er aldeles den samme som i fig. 72—74; Kat.-no. $\frac{65}{1389}$.

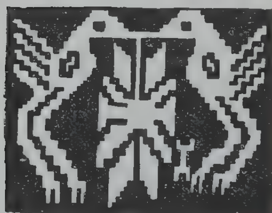


Fig. 72. Kolibrimotiv.

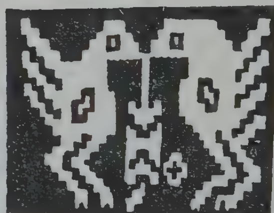


Fig. 73. Kolibrimotiv.

Fig. 72, 73. Fra en stor taske. Motiv: to kolibrier, mellem dem blomsten af en slyngplante, der kaldes hápani (se motiv no. 36). Der er et dobbelt græskarflaskemotiv i fig. 72, og et tōtómotiv i fig. 73. Kat.-no. $\frac{65}{1369}$.

Fig. 74. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, kolibri; forbundet med nebbet er blomsten af slyngplanten hápani (se motiv no. 36); nær fødderne en dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1); paa sideborderne raspestok af hjorteben (se motiv no. 5); paa den øvre bord, græskarplante (se motiv no. 34). Gjentaget fra fig. 43. Kat.-no. $\frac{65}{1369}$.



Fig. 74. Kolibrimotiv.

Motiv no. 19. Due. (Sp., paloma; huichol, wápu, waupúr eller waupúri).

Se fig. 75—77.



Fig. 75. Duemotiv.



Fig. 76. Duemotiv.



Fig. 77. Duemotiv.

Fig. 75. — Fra en taske. Motiv: due, paa kroppen er afbildet en hjort. Kat.-no. $\frac{65}{1460}$.

Fig. 76. — Taske. Motiv: øverste rad, ekorn (se motiv no. 11); anden rad, due med en hjort, afbildet i mørk farve paa kroppen; tredie rad, freno (se motiv no. 55); nederste rad, due; øvre bord, freno. Gjentaget fra fig. 59. Kat.-no. $\frac{65}{1460}$.

Fig. 77. — Fra en liden taske. Motiv: due; paa kroppen rimeligvis en græshoppe *(mitso)*. Kat.-no. $\frac{65}{1333}$.

Motiv no. 20. Fugl fra kysten. (Huichol, walimikále).

Se fig. 78; ogsaa 66, 139, 156.



Fig. 78. Motiv: fuglen walimikále.

Fig. 78. — Taske. Motiv: paa sideborderne, fuglen walimikále. Hvad resten af motivet angaar, se fig. 66. Gjentaget i fig. 66, 139, 156. Kat.-no. $\frac{66}{1364}$.

Motiv no. 21. Fuglen ravíki.

Se V, 3.

Motiv no. 22. Tvehovedet slange. (Huichol, takajupísu).

Se fig. 31, 55, 114, 123; V, 1.

Dette iøinefaldende motiv bruges ret almindelig til belter. Slangen, som efter huicholernes opfatning omgiver verden, har to hoveder, mellem hvilke solen maa passere, naar den gaar ned; men denne slange kaldes *tātē* (moder) *ípu*[1]. Skjønt dette er et andet navn end det, jeg fik for den tvehovedede slange i vævarbeide, er de to slanger sandsynligvis identiske.

[1] Smlgn. »Symbolism« etc. s. 81; ogsaa »Bl. mex. Ind.« II, s. 200.

Motiv no. 23. Slangehoved. (Huichol, ráje moója).

Se fig. 79.

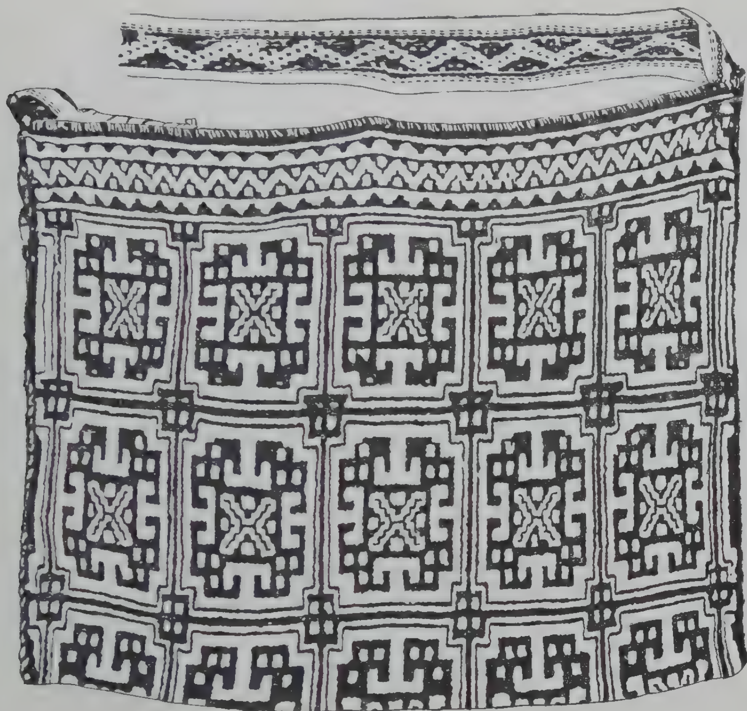


Fig. 79. Motiv: i hovedfeltet, slangehoveder.

Fig. 79. — Denne taske siges at være Cora-indianeres arbeide. Kat.-no. $\frac{65}{1458}$.

Motiv no. 24. Fisk (Sp., moyarra; huichol, sōpáli).

Se fig. 80.

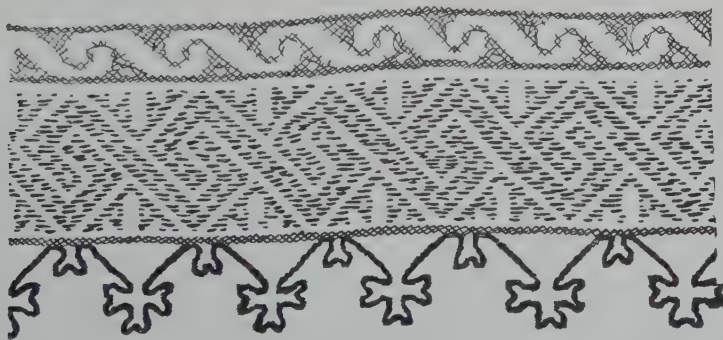


Fig. 80. Motiv: i nederste rad fisk; i midtraden og borden, freno.

Jeg var ikke istand til nærmere at bestemme denne fisk, men ifølge indianernes udsagn er den liden, kort og tyk og kaldes paa spansk *moyarra.* Fig. 80. — Fra en broderet bord paa kvindebluse; se motiv no. 55. Kat.-no. $\frac{65}{1302}$.

Motiv no. 25. Frosk. (Huichol, rūkwá).

Se fig. 81 og 82.

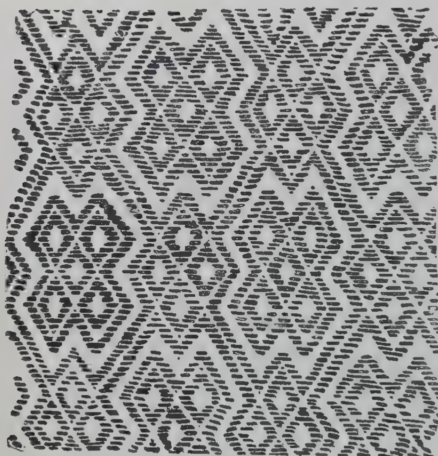


Fig. 81. Froskemotiv.



Fig. 82. Froskemotiv.

Teknisk er der en betydelig lighed mellem froskemotivet paa den ene side og kallun-motivet (fig. 62) samt maissymbolet hos pueblo-indianerne paa den anden side.

Fig. 81. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1722}$.
Fig. 82. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1468}$.

Motiv no. 26. Ferskvandskrabbe. (Sp., cangrejo; huichol, áinali).

Se fig. 83—87; ogsaa 65.

En slags ferskvandskrabbe, som dog ikke er saa stor, at man kan spise den, forekommer meget almindelig i huicholernes land. Den ansees virksom til at hjælpe til at skaffe regn.

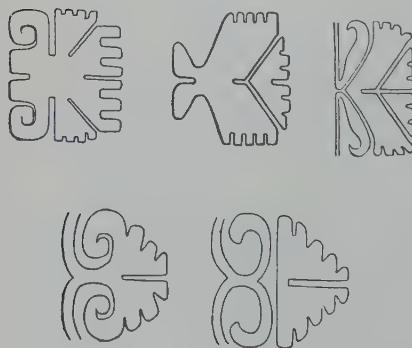


Fig. 83. En række stiliserede motiver forestillende ferskvandskrabben.



Fig 84. Motiv: ferskvandskrabbe.

Fig. 84. — Taske. Motiv: ferskvandskrabbe. Efter min oprindelige etikette har vi her fyrstaalsmotivet (se motiv no. 3). En sammenligning med motiv no. 3 viser ogsaa, at de stiliserede motiver der anførte som repræsentanter for fyrstaalet i høi grad ligner dette motiv. De mangler delingen i midtlappen. Kat.-no. $\frac{65}{1336}$.



Fig. 85. Motiv: ferskvandskrabbe.



Fig. 86. Motiv: ferskvandskrabbe.



Fig. 87. Motiv: ferskvandskrabbe.

Fig. 85, 86. — Tasker. Motiv: hovedfeltet, ferskvandskrabbe; øvre bord, freno (se motiv no. 55). Kat.-no. $\frac{65}{1347}$, $\frac{65}{1358}$ a.

Fig. 87. — Taske (begge sider). Motiv: Ferskvandskrabbe. Ifølge min oprindelige etikette forestiller hovedmotivet en blomst med dens rødder; sideborden raspestok af hjorteben (se motiv no. 5); en sammenligning med fig. 101 vil vise, at det der forekommende motiv i sin sammensætning praktisk talt er identisk med nærværende. Motivet i fig. 101 forklares som markædte egetræsblade. Kat.-no. $\frac{65}{1351}$ f.

Motiv no. 27. Ræke. (Sp., camaron; huichol, toakúsh, toakúr, eller tokúr).

Se fig. 88.

Ræker forekommer meget almindelig i den elv, som gjennemskjærer huichol-landet, og de fanges i specielt for det øiemed tilvirkede net. De spises stegt. Til stegningen bindes de sammen i en rad mellem to tynde stokke, som saa lægges over to stene nær ilden. Ligesom alle andre vanddyr ansees de som kraftige regnmagere.



Fig. 88. Rækemotiv.

Fig. 88. — Fra et belte. Motiv: række afvekslende med blomsten tōtó (se motiv no. 46), som desuden repræsenteres af de smaa kors. Kat.-no. $\frac{65}{1424}$.

Motiv no. 28. Skorpion. (Sp., alacran; huichol, tamáts tealúka).

Se fig. 89, 90.

Skorpionen, der forekommer meget hyppig i huichol-landet, betragtes som en gud og kaldes »ældre broder« (*tamáts*). Dens vrede forsones ved ofring af maisgrøpe. Paa grund af sit giftige stik betragtes den som Fader Sols og den egentlige Ældre Broders (vindens og hikuliens guds) pil[1].



Fig. 89. Skorpionmotiv.

Fig. 89. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1731}$.



Fig. 90. Skorpionmotiv.

Fig. 90. — Fra et baand. Mellem skorpionerne er der en busk, der kaldes toj (se „Symbolism" etc. fig. 14), og muligvis et græskarmotiv (se fig. 104). Kat.-no. $\frac{65}{1903}$.

Motiv no. 29. Sommerfugl. (Sp., mariposa; huichol, kupí eller kupíts).

Se fig. 91—93.

Dette motiv er ikke sjeldent. Dets almindeligste form vises i fig. 91.

[1] Se »Symbolism etc.« s. 12.

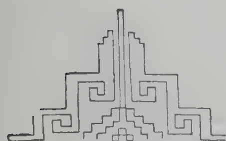


Fig. 91. Sommerfuglemotiv.



Fig. 92. Sommerfuglemotiv.

Fig. 92. — Fra den broderede bord paa en kvindebluse. Motiv: sommerfugle, arrangerede parvis, saa de danner „gudsøine“ (se motiv no. 54). Kat.-no. $\frac{65}{1301}$.



Fig. 93. Sommerfuglemotiv.

Fig. 93. — Fra et baand. Motiv: sommerfugl, vekslende med blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1901}$.

Motiv no. 30. Borende larve. (Huichol, kwisjtér).

Se fig. 94—96; ogsaa fig. 48.

Dette motiv forestiller en ukjendt art larve, som graver sig gange under træernes bark. Et temmelig realistisk forsøg vises paa fig 94, taget fra malingen paa en hikulisankers ansigt. Se »Symbolism etc.«, fig. 277 b.

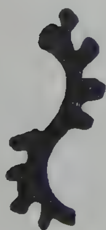


Fig. 94. Borende larve.



Fig. 95. Borende larve.



Fig. 96. Motiv: borende larve.

Fig. 96. — Larvemotiverne er saaledes arrangerede, at de danner „Gudsøine“ rundt tōtómotiverne (se motiv no. 46). Gjentaget i fig. 139. Taske. Kat.-no. $\frac{65}{1459}$.

Motiv no. 31. Larvegange. (Huichol, kúje urajáli).

Se fig. 97—100.

Kúje betyder træ, og *urajáli* betyder »maling«. Bogstavelig betyder *úra* Ildgudens gnist, og betegner hikulisankernes ansigtsmaling; efter et substantiv benyttes formen *urája* eller *urajáli*. Saaledes bliver ordenes egentlige betydning »træets ansigtsmaling«. De her afbildede borgange er de, der frembringes af den i foregaaende motiv fremstillede larve.

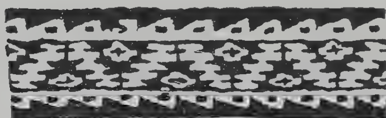


Fig. 97. Motiv: larvegange.



Fig. 98. Motiv: larvegange.

Fig. 97, 98. — Fra baand. Motiv: larvegange. Det korslignende motiv, der sædvanligvis forestiller blomsten tötó (motiv no. 46; smlgn. motiv no. 27), fortolkedes af indianerne som det støv, som larverne borer ud af træet. Jeg tviler ikke paa, at korset i dette tilfælde har den betydning. Kat.-no. $\frac{65}{1412}$, $\frac{65}{1902}$.

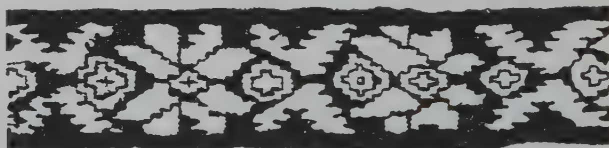


Fig. 99. Motiv: larvegange.



Fig. 100. Motiv: larvegange.

Fig. 99. — Fra et baand. Motiv: larvegange og blomsten tötó i to former (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1425}$.

Fig. 100. — Taske. Motiv: larvegange og blomsten tötó i to former. Kat.-no. $\frac{65}{3020}$.

Motiv no. 32. Egeblade og stilke, med larvegange.

Se fig. 101.

Dette motiv kan betragtes som egetræets ansigtsmaling. (Se motiverne no. 30 og 31).

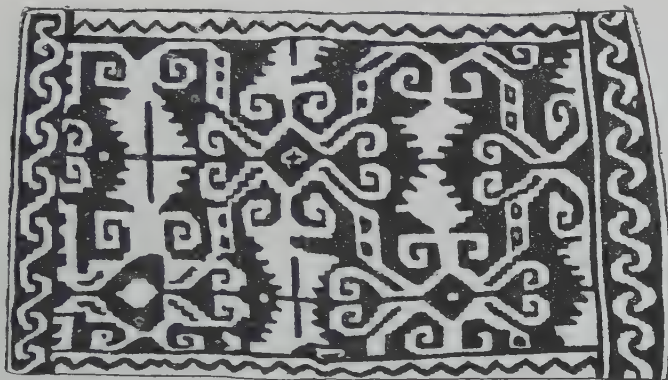


Fig. 101. Motiv: egeblade og stilke, med larvegange.

Fig. 101. — Taske, seet fra siden (begge sider). Motivet viser paa flere steder blade. De symmetriske figurer med tilhængte spiraler er sandsynligvis egebladenes stilke. Bladene selv fremstilles krøllet sammen, muligens fordi de er ormstukne; smlgn. fig. 87. Kat.-no. $\frac{65}{13552}$.

Motiv no. 33. Græshoppe. (Mex. sp., chapulin; huichol, otsíka).

Se fig. 102.

Fig. 102. — Motiv: i sideborderne, græshoppe; hovedfeltet, kongeørn (se motiv no. 15). Taske. Gjentaget i fig. 157. Kat.-no. $\frac{65}{13558}$ d.



Fig. 102. Græshoppemotiv.

Motiv no. 34. Græskarplante. (Huichol, kolokúra eller makú).

Se fig. 103—105; ogsaa 43, 50, 74, 108.

Fig. 103. — Fra et baand. Motiv: græskarplante med blade og frugt (det slags græskar, der bruges til tobaksdaaser). Udveksterne paa græskarrene antydes ved otte smaa fremspringende punkter. Korset inde i græskarret er muligvis blomsten tōtó (se motiv no. 46), men kan maaske ogsaa forestille de pakker hellig tobak, som hikulisankerne bærer i disse daaser[1]. Kat.-no. $\frac{65}{14128}$.

[1] Se »Symbolism etc.« s. 190—192.



Fig. 103. Motiv: græskarplante.

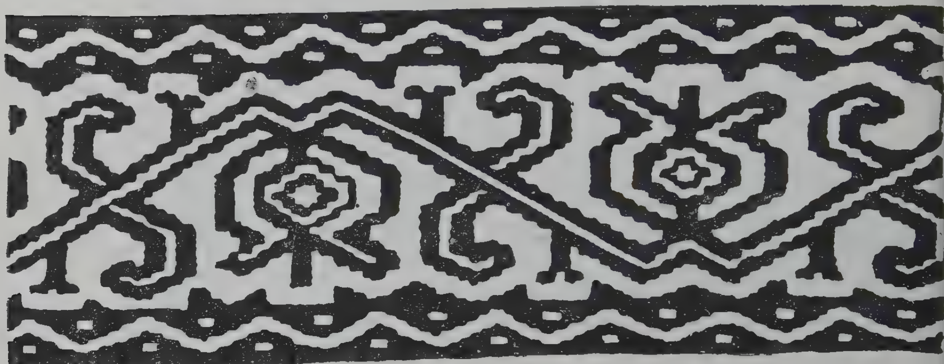


Fig. 104 Motiv: græskarplante.

Fig. 104. — Fra et belte. Motiv: græskarplante med blade, slyngetraade og frugt; i hvert græskar sees blomsten tōtó, som staar i forbindelse med vand og mais. Kat.-no. $\frac{65}{663}$.

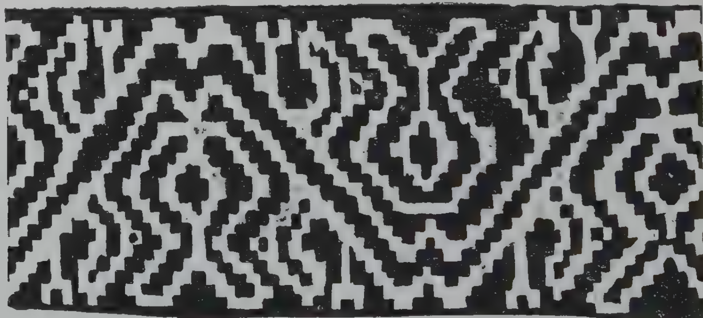


Fig. 105. Motiv: græskarplante.

Fig. 105. — Fra broderi paa en mandsuldskjorte. Motiv: græskarplante med blade, slyngtraade og spiselig frugt. Kat.-no. $\frac{65}{1309}$.

Motiv no. 35. Bønneplantens rod.

Se fig. 106—109; ogsaa 138, V, 2.



Fig. 106. Række stiliserede former, der forestiller bønneplantens rod.

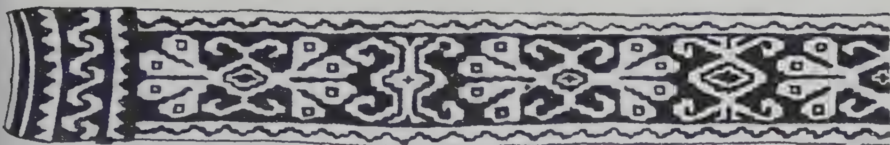


Fig. 107. Motiv: bønneplantens rod.

Fig. 107. Fra et belte. Motiv: bønneplantens rod og blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1418}$.

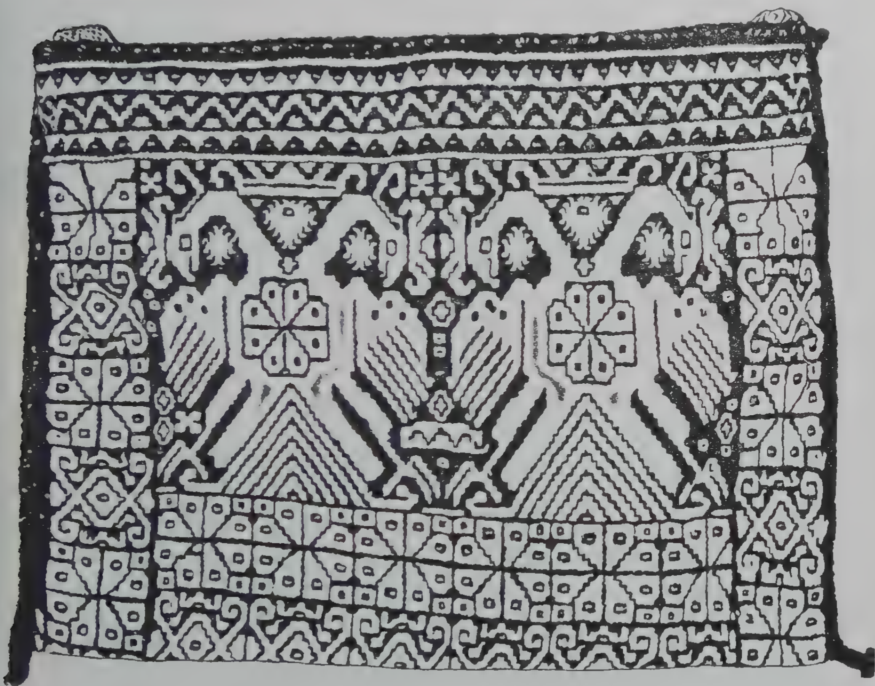


Fig. 108. Motiv: bønneplantens rod.

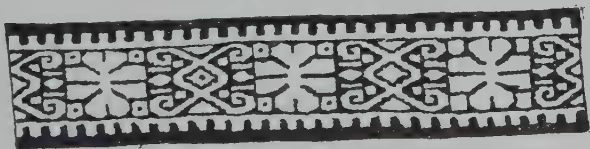


Fig. 109. Motiv: bønneplantens rod.

Fig. 108. — Taske. Motiv: i sideborderne, bønneplantens rod og blomsten tōtó; nedre bord, blomsten tōtó og under den bønneplantens rod; hovedfeltet, kongeørnen (motiv no. 15), hvor hjertet er repræsenteret af blomsten tōtó; øvre bord, græskarplante i frugt (se motiv no. 34). Kat.-no. $\frac{65}{1368}$.

Fig. 109. — Fra et baand. Motiv: bønneplantens rod og en halv tōtó-blomst (ifølge min oprindelige etikette, piríki). Gjentaget i fig. 138. Kat.-no. $\frac{65}{1421}$.

Motiv no. 36. Hápani.

Se fig. 110—113; ogsaa 43, 72—74, 131, V, 5.

Denne slyngplante vokser paa fjeldsiderne; den har en spiselig rød frugt, der ligner tunaen, nopalkaktusens frugt.

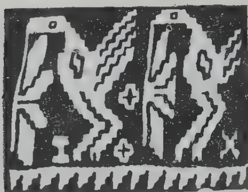


Fig. 110. Motiv: hápaniblomst og kolibri (motiv no. 18) drikkende af blomsterkalken.

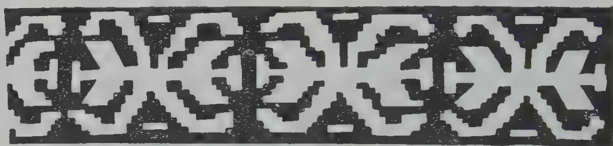


Fig. 111. Motiv: hápaniblomst.

Fig. 110. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1369}$.
Fig. 111. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1736}$.

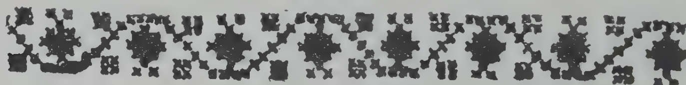


Fig. 112. Motiv: hápaniplante med blomster og blade.

Fig. 112. — Fra broderi paa en mands halstørklæde. Kat.-no. $\frac{65}{1308}$.

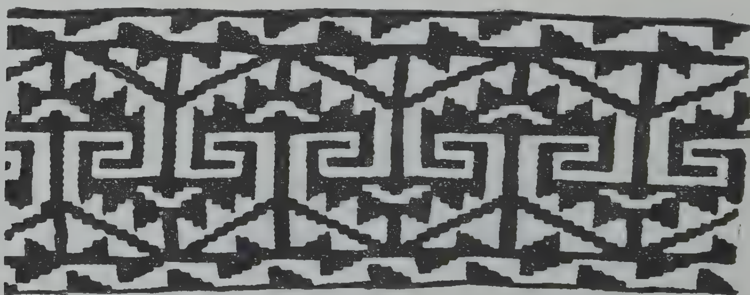


Fig. 113. Hápanimotiv.

Fig. 113. — Fra et belte. Kat.-no. $\frac{65}{1723}$.

Motiv no. 37. Slyngplante.

Se fig. 114, 115.

Jeg kunde ikke finde ud, hvilken slyngplante fig. 114 og 115 forestiller. Ved første øiekast ser det ud som et hápani-motiv, og vi har muligens her en gjengivelse af det motiv; dog vilde det være dristigt at klassificere det som hápani, da der er ting, som tyder paa, at det er en ganske forskjellig plante. Alle slyngplanter betragtes som slanger, og den her forekommende er en tvehovedet slange (se motiverne no. 22 og 57).



Fig. 114. Et slyngplantemotiv.

Fig. 114. Fra broderi paa den øvre bord af en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1382}$.



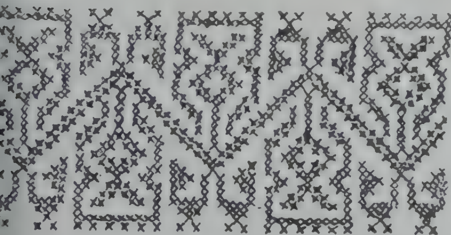
Fig. 115. Et slyngplantemotiv.

Fig. 115. — Fra et belte. Kat.-no. $\frac{65}{3021}$.

Motiv no. 38. Slyngplante.

Se fig. 116, 117.

Det videnskabelige navn paa denne slyngplante, der ligner en liden græskarplante, med en frugt som et diminutivt græskar (se motiv no. 34), er mig ikke bekjendt. Paa sp. mex. kaldes den *comecate*, paa huicholsproget *kutáme*.



[Fig]. 116. Motiv: slyngplante med blomster og frugt.

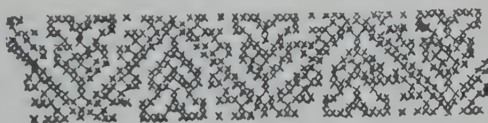


Fig. 117. Motiv: slyngplante med frugt og blade.

Fig. 116, 117. — Fra broderi paa en kvindebluse. Kat.-no. $\frac{65}{1301}$.

Motiv no. 39. Banan. (Sp., plátano; huichol, kárusji).

Se fig. 118—120; ogsaa 34, 55, 140; V, 7, 9.

Denne plante dyrkes i det smaa langs floden Chapalagana og i de dybe dale, hvor klimatet er varmt.



Fig. 118. Bananmotiv.

Fig. 118. — Fra broderi paa en kvindebluse. Motiv: banan, med bladene vendt mod hinanden og en bananblomst hængende mellem dem. Kat.-no. $\frac{65}{1304}$.



Fig. 119. Bananmotiv.

Fig. 119. — Fra et baand. Motiv: banan; øvre bord, fyrstaal (se motiv no. 3). Kat.-no. $\frac{65}{1401}$.

Fig. 120. — Fra et belte. Motiv: i midtpartiet, banan; i borderne, dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1). Kat.-no. $\frac{65}{203}$.



Fig. 120. Bananmotiv.

Motiv no. 40. Maguey. (Huichol, kakújste.)

Se fig. 121, 122.



Fig. 121. Motiv: magueyplantens blade og blomster.

Fig. 121. — Fra et broderi paa en mands halstørklæde. Kat.-no. $\frac{65}{1306}$.



Fig. 122. Motiv: magueyplantens blade og blomster.

Fig. 122. — Broderi paa en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1381}$.

Motiv no. 41. Palmetræ. (Sp., palma: huichol, hakuríta).

Se fig. 123; ogsaa fig. 55.

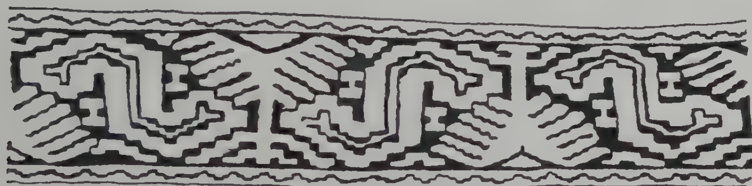


Fig. 123. Motiv; palmetræ; ogsaa tvehovedet slange (se motiv no. 22); nær slangen en liden dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1).

Fig. 123. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1422}$.

Motiv no. 42. Blomsten piríki.

Se fig. 124—126.

Blomsten vokser paa et stort træ; den vises her i de forskjellige former, hvori den forekommer paa baand.



Fig. 124. Motiv: blomsten piríki.

Fig. 124. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1413}$.

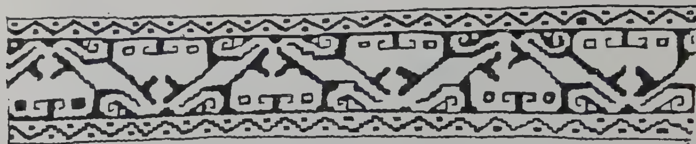


Fig. 125. Motiv: blomsten piríki.

Fig. 125. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1417}$.



Fig. 126. Motiv: blomsten piríki.

Fig. 126. Fra et baand. Borderne, freno (se motiv no. 55). Kat.-no. $\frac{65}{202}$.

Motiv no. 43. Blomsten totowáli.

Se fig. 127.

Dette er blomsten af *palo mulato*, som siges at være rød. Huicholerne fæster den til kinden med spyt, i hvilket tilfælde den kaldes *totowáli urajáli* (se under motiv no. 31).



Fig. 127. Motiv: blomsten totowáli; ogsaa blade.

Fig. 127. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1767}$.

Motiv no. 44. Plante med stilk, blade og blomster.

Se fig. 128—130.

Plantens navn kunde jeg ikke faa tag i. Motivet danner i sin mest stiliserede form, fig. 130, et meget smukt mønster.

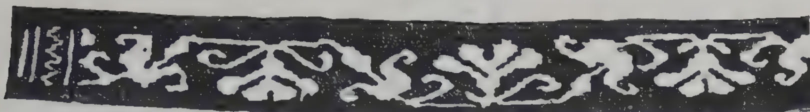


Fig. 128. Blomstermotiv.

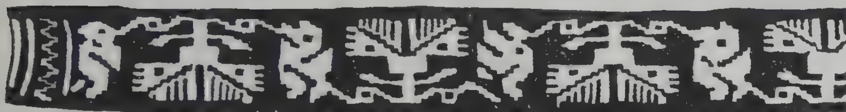


Fig. 129. Blomstermotiv.

Fig. 128, 129. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{3022}$.



Fig. 130. Blomstermotiv.

Fig. 130. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{3023}$.

Motiv no. 45. Plante med stilk, blade og blomster.

Se fig. 131—133.

Planten, hvis navn jeg ikke kjender, er sandsynligvis en krybeplante. Ifølge min oprindelige etikette forestiller fig. 133 en hápani (se motiv no. 36), og rødderne omslynger en hikuli.

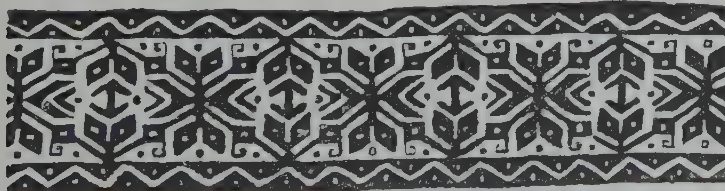


Fig. 131. Blomstermotiv.

Fig. 131. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1772}$.

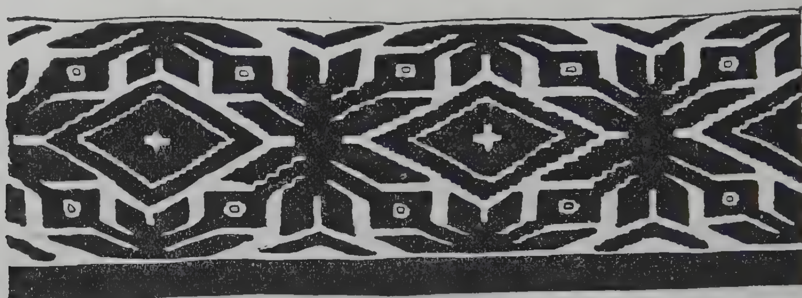


Fig. 132. Blomstermotiv og gudsøie.

Fig. 132. — Fra et belte. Kat.-no. $\frac{65}{218}$.

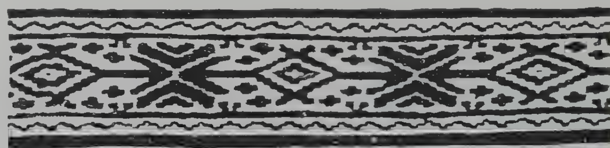


Fig. 133. Blomstermotiv.

Fig. 133. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1429}$.

Motiv no. 46. Blomsten tōtó.

Se fig. 136—157; ogsaa 26, 28, 37, 46, 48, 50, 55, 60, 65—67, 78, 88, 93, 96, 99, 100, 102, 107—109, V, 3, 4, 8.

Denne lille hvide blomst vokser i regntiden og er et symbol for regn og mais. Blomsten selv bruges som prydelse, og jeg har lagt mærke til, at kvinder fæster blomsterkronen paa sine egne eller sine børns kinder (fig. 134). I det tilfælde kaldes blomsten tōtó urajáli eller *naósji urajáli* (se motiv no. 31).

Da jeg gav en indfødt en saks og et stykke hvidt papir og bad ham klippe blomsten tōtó, saaledes som den virkelig ser ud, frembragte han den figur, som sees paa billedet fig. 135 (sidste afbildning), som kun har fire blomsterblade. Dette stemmer med fremstillingerne af blomsten i tekstilarbeide, hvor mønstrene altid har fire eller otte blomsterblade. Dog fremstilles den undertiden med fem kronblade. Hvad grund man kan have for at fremstille den med fire eller otte kronblade, er ikke let at indse, skjønt det er en kjendsgjerning, at indianerne med sine negle »forbedrer« blomsterkronernes form.

Man skulde tro, at fem vilde have været det mest passende tal, da det er et helligt tal, men muligens har tekniske vanskeligheder ved at benytte dette tal i textilarbeide umuliggjort dets benyttelse. Paa planche

V. fig. 3 er blomsten fremstillet med fire kronblade, seet fra siden. Paa planche V, fig. 4, er den fremstillet med 8 kronblade, seet ovenfra. I fig. 8 paa samme planche er blomsten fremstillet med seks kronblade; idetheletaget forekommer den, ved øre-prydelser, i regelen med dette antal. Der er visse ting, som tyder paa sandsynligheden af, at tōtó oprindelig har været og tildels endnu benyttes som navn paa blomster i almindelighed, eller ialfald paa en vis gruppe blomster. Motivet er et af de almindeligst forekommende paa tobaksdaaser af græskar, saavelsom i ansigtsmaling. En hvilkensomhelst stiliseret fremstilling af blomsten kaldes *tōtó sikutámi*, i textilarbeide saavelsom i broderi og maling.



Fig. 134. Kvinde og barn med kroner af blomsten tōtó fæstet paa kinderne.

Fig. 135 viser en række stiliserede former af tōtó-motivet. Alle er vævede eller broderte med undtagelse af de to sidste. Det næstsidste mønster er i perlearbeide og viser blomsten seet fra siden. En vis lighed med orientalske motiver kunde muligens tyde paa tilstedeværelsen af en fremmed indflydelse; men paa den anden side er blomstermotiver efter sin natur underkastet visse begrænsninger, saa at man altid kan vente at finde en vis lighed mellem de hos vidt adskilte stammer og folkeslag forekommende former.

Den vidstrakte anvendelse af tōtó-motivet viser paa en meget karakteristisk maade huicholens tendens til at give hvert mønster en egen fortolkning. De motiver, som ledsager blomstermotivet, fortolkes ofte paa en maade, som ikke harmonerer med blomsterforklaringen. Saaledes finder vi paa et broderet klædningsstykke (fig. 136) blomsten tōtó, og paa hvert

kronblad et billede af en ara. I dette tilfælde bliver blomsten, samtidig med at den tjener som den baggrund, paa hvilken fuglene er blevet indpasset, virkelig ogsaa af de indfødte opfattet som en blomst. I fig. 139 optræder tōtó omgivet af larvegange, skjønt den her tydeligvis

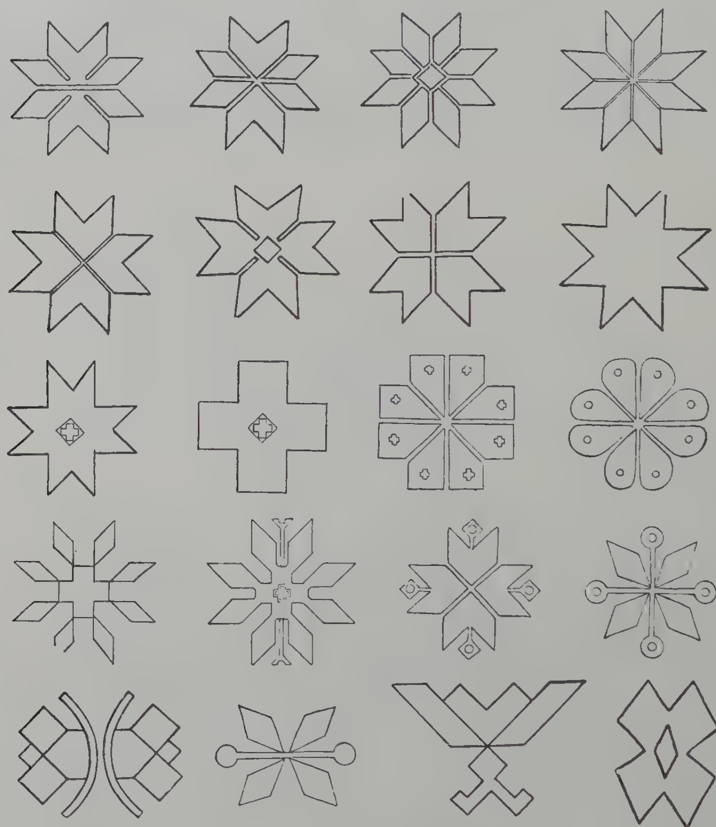


Fig. 135. En række tōtómotiver.

kun tjener som centrum for et dekorativt motiv af samme type, som vi finder i fig. 154, hvor hele feltet forklares som et gudsøie. I atter andre tilfælde er dyrehjerter, særlig fuglehjerter og haletippen af en puma, fremstillet ved hjælp af denne blomst.

Fig. 136. — Fra broderi paa en kvindebluse. Motiv: blomsten tōtó. Paa kronbladene fremstilles araer. Firkanterne i de to nedre hjørner har indeni sig et stort og forskjellige smaa afbildninger af tōtó. Korsene (se motiv no. 56) betyder tōtó, men ogsaa de fire verdenshjørner. Nogle dobbelte græskarflaske-motiver sees. Kat.-no. $\frac{65}{1301}$.

Fig. 137. — Fra et belte. Motiv: i midtpartiet tōtó og kam (se motiv no. 2); smaa dobbelte græskarflasker sees; i borden fyrstaalet (se motiv no. 3).

Fig. 138. — Fra et baand. Motiv: blomsten tōtó og roden af en bønneplante (se motiv no. 35). Gjentaget fra fig. 109. Kat.-no. $\frac{65}{1418}$.



Fig. 136. Tōtómotiv.



Fig. 137. Tōtómotiv.

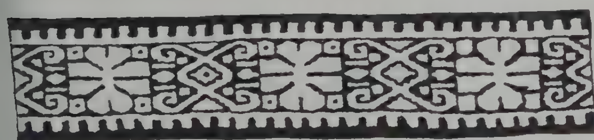


Fig. 138. Tōtómotiv.



Fig. 139. Tōtómotiv.

Fig. 139. — Fra en taske. Motiv: blomsten tōtó omgivet af borende larver (se motiv no. 30). Tōtómotivet, som delvis er omgivet af smaa korsformede tōtómotiver, er sat i en ramme, der danner et „gudsøie" (se motiv no. 54). Gudsøiet staar igjen i den korsformede gjengivelse af tōtó. Rundt den danner larverne et gudsøie. Det er ogsaa værdt at lægge mærke til, hvorledes korset danner et grundmotiv for tasken, som det deler op i firkanter. Gjentaget fra fig. 96. Kat.-no. $\frac{65}{1459}$.



Fig. 140. Tōtómotiv.

Fig. 140. — Fra et belte. Motiv: i midtpartiet, blomsten tōtó. Det lille fremspring paa hver side af blomsten gjør dette motiv forskjelligt fra alle de øvrige. Smlgn. tōtómotivet i fig. 93. I fig. 140 sees ogsaa smaa dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1); i borderne, banan (se motiv no. 39). Kat.-no. $\frac{65}{3024}$.



Fig. 141. Tōtómotiv.

Fig. 141. — Taske. Motiv: blomsten tōtó i tre former, seet som hjertet i og paa begge sider af kongeørnen (se motiv no. 15), nær nederdelen af vingerne, saavelsom over hovederne. Med hensyn til resten af motiverne se fig. 66. Gjentaget i fig. 66, 78, 156. Kat.-no. $\frac{65}{1364}$.



Fig. 142. Tōtómotiv.

Fig. 142. — Fra et belte. Motiver: to former af blomsten tōtó er fremtrædende; desuden sees korsformede figurer, der ogsaa forestiller tōtó, gudsøine (se motiv no. 54), oksehorn (se motiv no. 13). Kat.-no. $\frac{65}{1427}$.

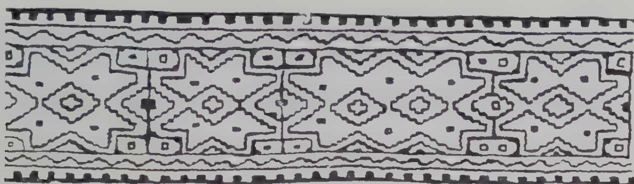


Fig. 143. Tōtómotiv.

Fig. 143. — Fra et belte. Motiv: tōtó. Ogsaa gudsøine (se motiv no. 54) og korslignende figurer (tōtó). Kat.-no. $\frac{65}{1409}$.



Fig. 144. Tōtómotiv.

Fig. 144. — Fra en taske. Denne vakre taske bestaar væsentlig af tōtómotiver. Man kan lægge mærke til, at hver blomst er anbragt indi en anden mere stiliseret gjengivelse af samme motiv (et kors, fig. 135, som desuden i diminutiv form findes i centrum af de fleste af blomsterne). Selv de smaa rektangulære tilsætninger oventil og nedentil er sandsynligvis yderst stiliserede former af dette motiv. Skraalinierne, der krydser hverandre over hele taskens side, frembringer gudsøine (se motiv no. 54), et for hver blomst. De forskjellige rader af siksaklinier er symboler for græskarplanter (se motiv no. 34); i midtraden betegnes desuden græskarrene ved prikker. Paa den øvre bord er et frenomotiv (se motiv no. 55). Kat.-no. $\frac{65}{1363}$.

Fig. 145. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, blomsten tōtó og kam (se motiv no. 2); øvre bord, freno, (se motiv no. 55). Gjentaget fra fig. 26. Kat.-no. $\frac{65}{1351}$ c.



Fig. 145. Tōtómotiv.



Fig. 146. Tōtómotiv.

Fig. 146. — Fra et baand. Motiv: i midtpartiet, blomsten tōtó. Kat.-no. $\frac{65}{1725}$.



Fig. 147. Tōtómotiv.



Fig. 148. Tōtómotiv.

Fig. 147. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, tōtó; gudsøine; i den øvre bord, græskarplante; (se motiv no. 34). Kat.-no. $\frac{65}{1348}$.

Fig. 148. — Taske. Motiv: i hovedfeltet, blomsten tōtó; gudsøine; øvre bord, freno (se motiv no. 55). Kat.-no. $\frac{65}{1350}$.



Fig. 149. Tōtómotiv.

Fig. 149. — Fra enden af et mandshalstørklæde. De talrige korslignende figurer mellem pumaerne betegner tōtó, som desuden sees i to andre former: en af dem kan iagttages i halerne (ogsaa kaldet naósji, se fig. 48); en anden repræsenteres af tre høilig stiliserede figurer paa hver side, en nær pumaens hoved, to mellem poten paa den øvre løve og halen paa den nedre. Angaaende fortolkningen af de øvrige figurer se fig. 50. Gjentaget fra fig. 50. Kat.-no. $\frac{65}{1436}$.



Fig. 150. Tōtómotiver.

Fig. 150. — Fra et belte. Motiv: blomsten tōtó; et motiv, sandsynligvis oksehorn (motiv no. 13), kan sees paa borden. Kat.-no. $\frac{65}{675}$.

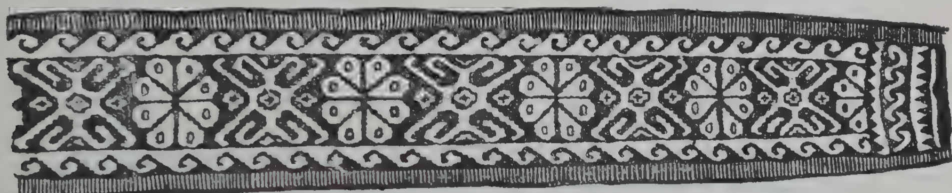


Fig. 151. Tōtómotiv.

Fig. 151. — Fra et belte. Motiv: i midtpartiet, blomsten tōtó og Bedstemor Groes (gudernes moders) stav (se motiv no. 6); tversover enden, freno (se motiv no. 55). Korslignende figurer, en anden fremstilling af samme motiv, kan ogsaa sees. Gjentaget fra fig. 46. Kat.-no. $\frac{65}{1739}$.

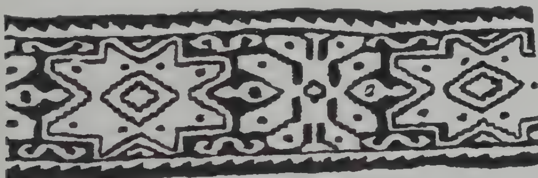


Fig. 152. Tōtómotiv.

Fig. 152. — Fra et belte. Motiv: to former af blomsten tōtó; gudsøine i en af dem. Kat.-no. $\frac{65}{1414}$.

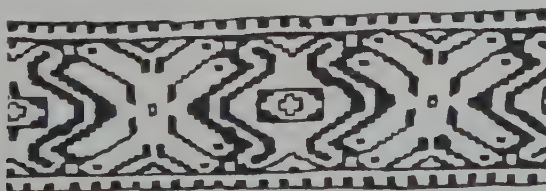


Fig. 153. Tōtómotiv.

Fig. 153. — Fra et belte. Motiv: blomsten tōtó og en almindelig græskarflaske (ikke en dobbeltgræskarflaske). Paa denne sidste er der et rektangulært motiv med tverarme, der sandsynligvis betegner tōtó. Paa et af de her fremstillede rektangler er tverarmene udeladt. Ruden i rektangelet forestiller gudsøiet (se motiv no. 54). Korset i ruden repræsenterer blomsten tōtó. Kat.-no. $\frac{65}{1400}$.



Fig. 154. Tōtómotiv.



Fig. 155. Tōtómotiv.

Fig. 154. — Fra en taske. Motiv: blomsten tōtó omgivet af et gudsøie (se motiv no. 54). Kat.-no. $\frac{65}{228}$.

Fig. 155. — Fra en taske. Motiv: blomsten tōtó. De korslignende figurer, af hvilke to fremstilles tredobbelt i samme mønster, betegner samme motiv eller kanske de fire regioner. Muligvis er de rektangulære motiver, der tilsammen danner larvemotivet (i hjørnerne, se motiv no. 8), hvert for sig en yderst stiliseret fremstilling af blomsten tōtó (smlgn. bemærkninger til fig. 144). Gjentaget fra fig. 48. Kat.-no. $\frac{65}{1743}$ b.



Fig. 156. Tōtómotiv.

Fig. 156. — Taske. Motiv: blomsten tōtó i to former: den form, hvor den afbildes som kongeørnens hjerte, og den form, der er fremstillet paa begge sider af dobbelthovedet, i de øvre hjørner af hovedfeltet. Hvad resten af motivet angaar, se fig. 66. Gjentaget fra fig. 66, 78, 141. Kat.-no. $\frac{65}{1364}$.



Fig. 157. Tōtómotiv.

Fig. 157. — Taske. Tōtómotivet, som her repræsenterer et ørnehjerte, er en interessant form, der tydeligvis har udviklet sig fra den, der sees i fig. 156. Gjentaget fra fig. 102.

Motiv no. 47. Blomsten uragáta.

Se fig. 158, 159.

Denne blomst er broderet i rødt paa skulderen af en rød mandsuldskjorte (fig. 158). Formen ved siden af klippede en indianer ud for mig i papir for at vise mig blomstens form.



Fig. 158. Motiv forestillende blomsten uragáta. Broderi.

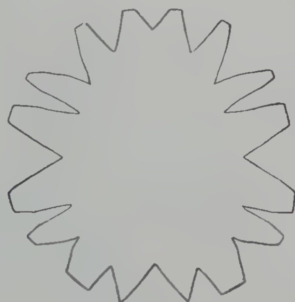


Fig. 159. Blomsten uragáta, klippet ud i papir.

Motiv no. 48. Blomsten corpus. (Huichol, aúkwa).

Se fig. 27.

Dette er en vakker hvid blomst, som mexikanerne kalder *corpus*. Den vokser paa et lidet træ og har en stærk, behagelig lugt. Den bruges i stor udstrækning ved festerne, især ved de af kirken indførte; kvinderne bærer den paa hovedet bag ørene, og mændene anbringer den paa hatten.

Motiv no. 49. Lilje.

Se fig. 160.



Fig. 160. Liljemotiv, seet *en face* og fra siden.

Fig. 160. — Kat.-no. $\frac{65}{1730}$.

Motiv no. 50. Blomsten tātē aíkutsi.

Se fig. 161.

Navnet er interessant, da det viser, at selv blomsterne betragtes som mødre. *Aíkutsi* betyder Bedstefar Ilds græskarbæger og benyttes specielt som betegnelse paa votivbollen, der fyldes med en blanding af vand og malet hikuli, den form hvori denne lille hellige kaktus nydes ved festerne.

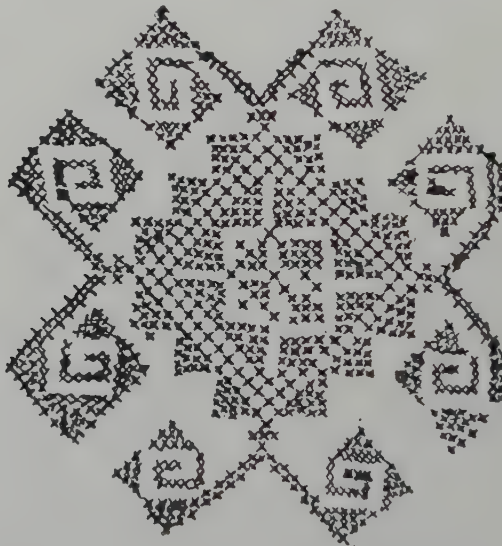


Fig. 161. Motiv: blomsten tātē aíkutsi.

Fig. 161. — Fra et broderi paa en taske af bomuldstøi. Kat.-no. $\frac{65}{1383}$.

Motiv no. 51. Mos. (Huichol, kwai tápali).

Se fig. 65.

Den bogstavelige oversættelse af huichol-ordet er: »klippeblomst«. Motivet sees midt i den øvre del af en stor taske og bestaar af en række smaa heldende pyramider.

Motiv no. 52. Pleiaderne. (Huichol, semanír).

Se fig. 162, 163; ogsaa IV, 7.



Fig. 162. Motiv: pleiaderne.

Fig. 162. — Fra et belte. Motiv: dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1) i et gudsøie (se motiv no. 54). De smaa firkanter paa den dobbelte græskarflaske forestiller pleiaderne (se ogsaa fig. 163). Det samme belte er gjengivet i fig. 16, IV, 7. Kat.-no. $\frac{65}{1729}$.

Motiv no. 53. Lynild. (Huichol, mimiélika).

Se fig. 163; ogsaa 37.

Motivet er det samme siksakmotiv, som ofte findes paa enderne af belter, og som ogsaa kan forestille tegninger paa slangers ryg (se motiv no. 57).



Fig. 163. Motiv: lynild (siksaklinierne).
De smaa prikker betegner pleiaderne. (Fig. 162).

Fig. 163. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1743}$ a.

Motiv no. 54. Gudsøie. (Huichol, síkuli).

Se fig. 164—166; ogsaa 12, 13, 16, 21, 22, 38, 92, 132, 139, 147, 148, 152, 154, 162, 170; IV, 7, 8, o. s. v.

Med hensyn til betydningen af dette motiv henvises til »Symbolism of the Huichol Indians«, s. 154, samt til Bl. Mex. Ind. II, 181 f. Motivet

er et af de mest hyppig benyttede. Skjønt det sjelden, om overhovedet nogensinde, benyttes alene, giver det ornamenteringen en bestemt karakter, baade i form og symbolsk betydning.



Fig. 164. Gudsøie-motiv.



Fig. 165. Gudsøie-motiv.

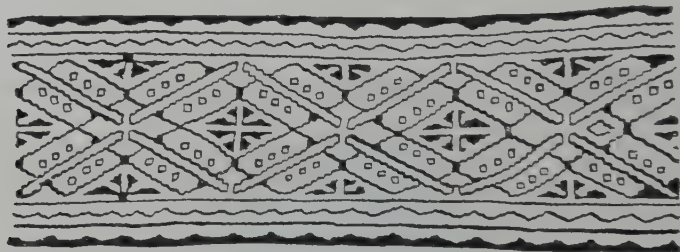


Fig. 166. Gudsøie-motiv.

Fig. 164. — Taske. Motiv: gudsøie. Der er tre fremstillinger af gudsøiet indeni hovedfremstillingen, og den ydre rude er omgivet af et dobbelt græskarmotiv (se fig. 5, sidste motiver). Hele tasken er ved krydslinier delt op i et mønster af gudsøine. Kat.-no. $\frac{65}{1334}$.

Fig. 165. — Fra en taske. Motiv: gudsøie. Kat.-no. $\frac{65}{656}$ a.

Fig. 166. — Fra et belte. Motiv: gudsøie. Kombinationen forestiller, som sædvanlig, paa samme tid tegningerne paa en slangeryg (se motiv no. 57). Kat.-no. $\frac{65}{1398}$.

Motiv no. 55. Freno. (Huichol, piliano).

Se fig. 167—169; ogsaa 26, 33, 46, 59, 60, 76, 80, 85, 86, 126, 144, 145, 148, 151.

Dette motiv er en stiliseret gjengivelse af en række haandpar med bøiede fingre, der griber ind i hinanden, seet fra siden. Det kaldes af indi-

anerne *freno* eller *piliáno*, d. v. s. bidsel (sp. *freno*), fordi de mexikanske bidsler paa begge sider af mundbidet har en figur, der ligner en af disse border.[1] Mønstret sees meget hyppig paa border af tasker og belter.



Fig. 167. Frenomotiv. Nedenunder en rad ekorn (se motiv no. 11). Gjentaget fra fig. 59.

Fig. 167. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1146a}$.
Fig. 168. — Fra et baand. Kat.-no. $\frac{65}{1434}$.
Fig. 169. — Fra et belte. Kat.-no. $\frac{65}{1393}$.

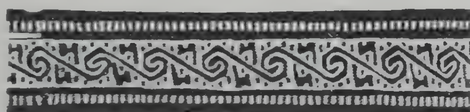


Fig. 168. Frenomotiv.

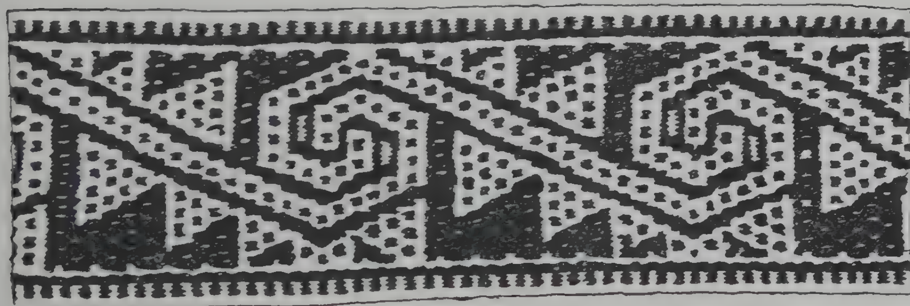


Fig. 169. Frenomotiv.

Motiv no. 56. Kors.

Se fig. 170; ogsaa 22, 136; V, 10, o. s. v.

Korset er symbol paa de fire verdenshjørner, og der er neppe en eneste symbolsk gjenstand, hvorpaa det ikke findes, skjønt det ikke benyttes saa svært meget til dekoration af belter, tasker og husgeraad. Dets form er som regel et simpelt græsk kors. Jeg har paa flere steder paavist, hvorledes blomsten tôtó (se motiv no. 46) ofte gjengives som et kors.

Fig. 170. — Fra en taske. Kat.-no. $\frac{65}{1377}$.



Fig. 170. Korsmotivet. Krydslinierne danner et gudsøiemønster (se motiv no. 54).

[1] Se »Symbolism etc.«, fig. 242, e.

Motiv no. 57. Slangetegninger.

Se IV; ogsaa fig. 6—21 o. s. v.

Ligemeget hvilke tegninger benyttes paa belter, betragtes belterne selv som slanger, og ornamenteringen fortolkes som tegningerne paa slangens skind. Armbaand og ankelbaand, saavelsom haarbaand, betragtes ogsaa som slanger. Paa pl. IV vil man finde afbildet et antal motiver, som belyser dette forhold.

Trykt den 28de november 1906.

Forklaringer til planche I.

Motiver fra kultusgjenstande.

Tal i parentes henviser, naar de følger efter romertal, til planche-figurer, i andre tilfælde til figurer trykte i texten af „Symbolism of the Huichol Indians".

Fig. 1. Alter. (39, *i*)
2. do. (176)
3. Englebilleder. (278, *d*)
4. Pil. (276, *f*)
5. Solens pile. (II, 1 *a*)
6. Rygskjold eller seng. (24)
7. do. do. (276, *b*)
8. do. do. (278, *d*)
9. Rygskjold eller seng, med fjærene tilhængt. (262)
10. do. do. do. do. (277 *f*)
11. Bambusrør til at lave pile af. (278, *c*)
12. Bambusplantens rod.. (278, *c*)
13. Bønneplante. (25)
14. Bønneplante i blomst. 28)
15. Bønneplante i frugt. (26, *j*)
16. Rod af en ung bønneplante. (19, *h*)
17. Bønner i haug. (70)
18. Hjemmelavet øl (det hvide rum i midten). (175)
19. Sommerfugl. (20, *c*)
20. do. (219, *e*)
21. do. (219, *e*)
22. do. (219, *c*)
23. do. (219, *c*)
24. do. (134, *a*)
25. do. (126, *l*)
26. Cactus (mex. sp., *huisnaga*) frugt. (9, *g*)
27. Lys. (276, *l*)
28. do. (278, *d*)
29. do. (276, *d*)
30. Cardinalpunkter. (39, *k*)
31. Huler. (19 *b*)
32. Skyer. (II, 1 *h*)
33. do. (124)
34. do. (277, *e*)
35. do. (277, *b*)
36. do. (277, *d*)
37. Skyer, der løfter sig. (133)
38. do. do. (276, *d*)
39. Maisaks. (40, *a*)
40. Snit af maisaks. (37)
41. Maisaks. (276, *b*)
42. Do. (278, *e*)
43. Maisaks paa marken (prikkerne). (276, *c*)
44. Maisaks i høsttiden. (276, *e*)
45. Maiskorn. (277, *c*)
46. do. (19, *e*)
47. Maiskorn eller hikuli. (135, *e*)
48. do. do. (122)
49. do. do. (134, *i*)



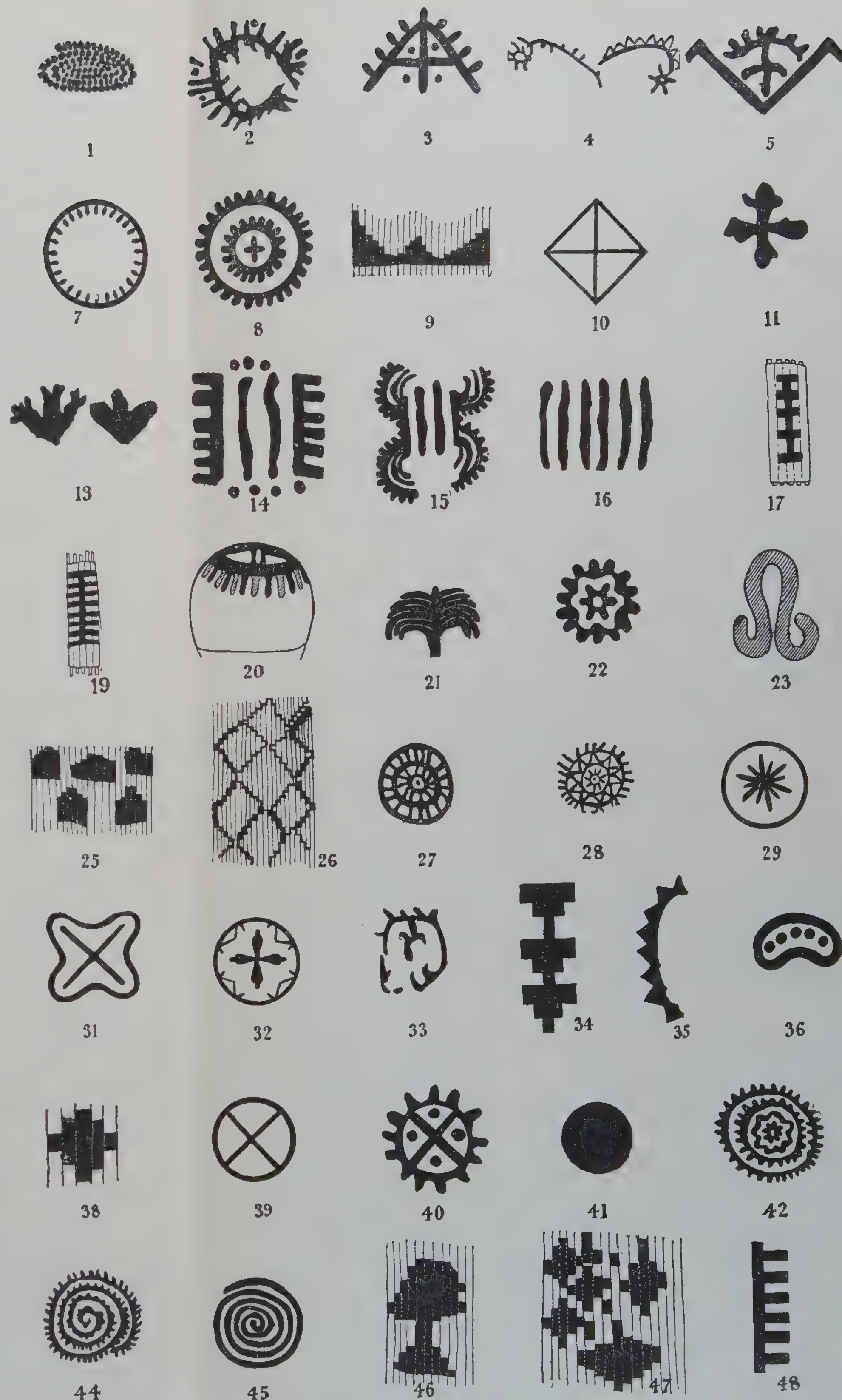
HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.

Forklaringer til planche II.

Motiver fra kultusgjenstande.

Tal i parentes henviser, naar de følger efter romertal, til planche-figurer, i andre tilfælde til figurer trykte i texten af „Symbolism of the Huichol Indians“.

Fig. 1. Mais i haug. (72)
2. Maisager. (26, *b*)
3. Maisager paa en haug. (II, 1 *e*)
4. Maisplante med to exemplarer af blomsten tötó tilhængt (277, *f*)
5. Maisplanter (fremspringende). (41, *f*)
6. Jorden. (276, *e*)
7. Jorden med maisplanter. (18, *f*)
8. Jorden med høie og dale. (9, *e*)
9. do. do. do. (173, *g*)
10. Gudsøie. (p. 154)
11. do. (26, *a*)
12. do. (39, *a*)
13. Cormorantens fjær. (18, *b*)
14. Kongeørnens fjær; visende tegningerne. (9 *d*)
15. Kongeørnens fjær fæstet til et rygskjold. (277, *e*)
16. Kongeørnens halefjær. (276, *a*)
17. Fjær af den rødhalede høg. (235)
18. Halefjær af den rødhalede høg. (17, *k*)
19. do. do. do. (236)
20. Arafjær, saadanne som fæstes til hikulisankernes straahatte (15)
21. Fjær af en stor vadefugl. (18, *c*)
22. Blomsten hápani. (278, *a*)
23. Blomsten okotótsi. (244, *d*)
24. Blomsten toi. (14)
25. Blomster i almindelighed. (165)
26. do. do. (188)
27. Brystskjold. (278, *e*)
28. do. (268, *e*)
29. do. (276, *d*)
30. do. (18, *a*)
31. do. (278, *e*)
32. do. (277, *f*)
33. Gudehus. (277, *f*)
34. Græskar. (274)
35. Græset jemokwali. (14)
36. Hjerte. (41)
37. do. (9, *c*)
38. do. (125)
39. do. (6, *a*)
40. do. (14)
41. do. (42, *q*)
42. Hikuli repræsenterende en votivbolle. (276, *a*)
43. do. do. do. (276, *f*)
44. do. do. do. (277, *c*)
45. do. do. do. (277, *c*)
46. Hikuliplante. (168)
47. do. (176)
48. Kalatsíki (raspestok af hjorteben, til at lokke hjort med). (108)
49. do. do. do. (48)



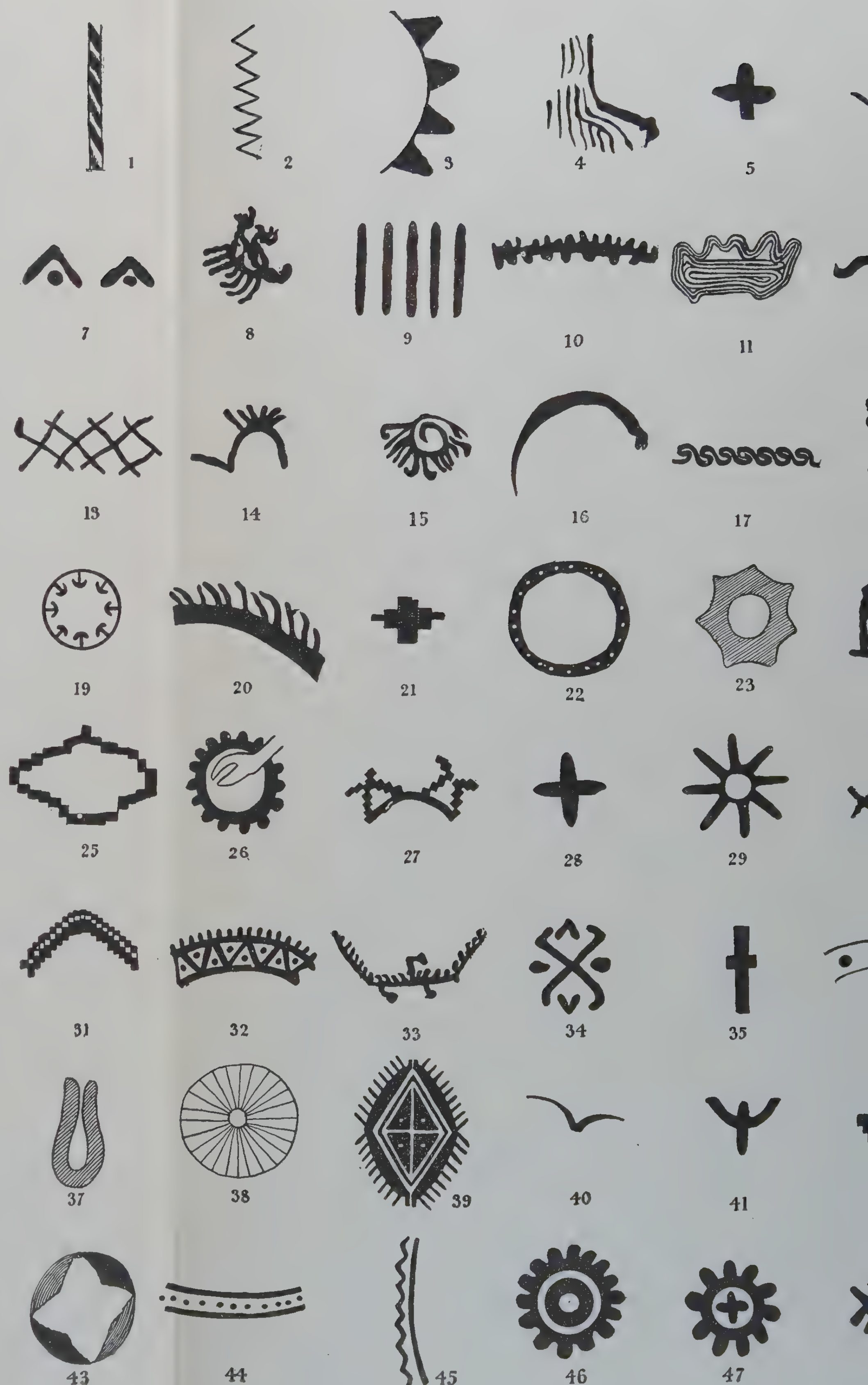
HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.

Forklaringer til planche III.

Motiver fra kultusgjenstande.

Tal i parentes henviser, naar de følger efter romertal, til planchefigurer, i andre tilfælde til figurer trykte i teksten af „Symbolism of the Huichol Indians".

Fig. 1. Livet. (249; se ogsaa p. 100)
2. Lynild. (100; se ogsaa p. 83)
3. do. (39, *g*)
4. Lynild og regn. (17, *r. s*)
5. Penge. (17, *m*)
6. Bjerge og dale. (3)
7. Bjerge med en kilde i hvert. (II, 1 *h*)
8. Papegøie. (19, *a*)
9. Regn. (276, *f*)
10. do. (277, *d*)
11. Sjøen. (206, bunden)
12. Slange (ild). (276, *a*)
13. Slangen Haiku. (219, *d*)
14. Slangen Hakwiaka, med slangebørn. (39, *h*)
15. Slange, med fjærkam. (38)
16. Slange (himlen). (19, *d*)
17. Slange (havets bølger). (219, *a*)
18. Slanger (regn). (277, *d*)
19. do. do. (39, *d*)
20. Slangeskjæl (symboler paa unge maisplanter). (40, *c*)
21. Shaman's fjære. (122)
22. Himlen. (II, 2)
23. Snegleskal. (244, *c*)
24. Snare til at fange hjort i. (276, *f*)
25. do. do. do. (169)
26. do. do. do. (19 *c*)
27. Snarer. (118)
28. Gnist. (276, *a*)
29. Kilde eller dam. (39, *c*)
30. Græskarplante. (72)
31. do. (173, *f*)
32. do. (siksaklinien) med blomster (den tandede linie) og frugt (prikkerne). (276 *e*).
33. do. med græskar. (277, *c*)
34. Rod af græskarplante. (19, *g*)
35. Morgenstjerne. (118)
36. Stjerner. (II, 1 *g*)
37. Fyrstaal. (244, *b*)
38. Solen. (5)
39. Solen med et gudsøie og ansigtsmaling (straalerne). (156)
40. Flyvende svale. (124)
41. do. do. (7, *i*)
42. Taarnsvale (sort og gul). (135, *h*)
43. Taarnsvaler (to røde og to blaa). (133)
44. Vindens, regnets og vandets spor rundt en maisager. (278, *f*)
45. Spirende trær. (277, *e*)
46. Votivbolle. (20, *d*)
47. do. (39, *k*; se ogsaa fig. 42, 44, 45, foregaaende planche)
48. Vandinsekt af *Belostomidæ*familien. (18 *d*)



HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.

Forklaringer til planche IV a.

Slangetegninger.

Fig. 1. — Fra et belte, der forestiller slangen mimjélika. Motiv: den midterste siksaklinie betegner sandsynligvis lynild; paa hver side af den er dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1). Kat.-no. $\frac{65}{1394}$.

Fig. 2. — Fra et belte, der forestiller slangen táté īpu[1]. Motiv: Den midtre siksaklinie betegner sandsynligvis lynild; paa hver side af den sees dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1). Det samme belte sees fig. 14. Kat.-no. $\frac{65}{1397}$.

Fig. 3. — Fra et belte, der forestiller slangen tāté īpu (ifølge min oprindelige etikette, en klapperslange). Motiv: den midtre siksaklinie betegner sandsynligvis lynild; paa hver side af den er dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1). Kat.-no. $\frac{65}{1391}$.

Fig. 4. — Fra et belte, der forestiller slangen tāté īpu. Motiv: den midtre siksaklinie betegner sandsynligvis lynild; paa hver side af den er dobbelte græskarflasker (se motiv no. 1). Ifølge min oprindelige etikette synes det, som om mønsteret paa begge sider af siksaklinien i pl. IV a, 2—4, og 10 ogsaa opfattes som sommerfugle (se motiv no. 29). Kat.-no. $\frac{65}{1392}$.

Fig. 2—4 er ved en feiltagelse blevet gjengivne med bagsiden ud. Forsiden viser i det væsentlige de samme motiver, men med sort og hvidt i omvendt orden. Sideborderne paa fig. 3 viser det dobbelte græskarmotiv, saaledes som det optræder paa bagsiden af vævede gjenstande; se textens fig. 6, 7, 9. Sideborderne i fig. 4 optræder paa forsiden som langsløbende siksaklinier.

Fig. 5—6. — Armbaand af perler; begge forestillende klapperslanger. Kat.-no. $\frac{65}{1567}$; $\frac{65}{1588}$.

Fig. 7. — Fra et belte, der forestiller en klapperslange. Motiv: i midtpartiet, gudsøie (se motiv no. 54) og dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1); de smaa firkanter paa nogle af de dobbelte græskarflasker forestiller pleiaderne (se motiv no. 52). Dobbelte græskarflasker sees ogsaa paa begge sider af midtpartiet. Det samme belte er gjengivet fig. 16 og fig. 162. Kat.-no. $\frac{65}{1729}$.

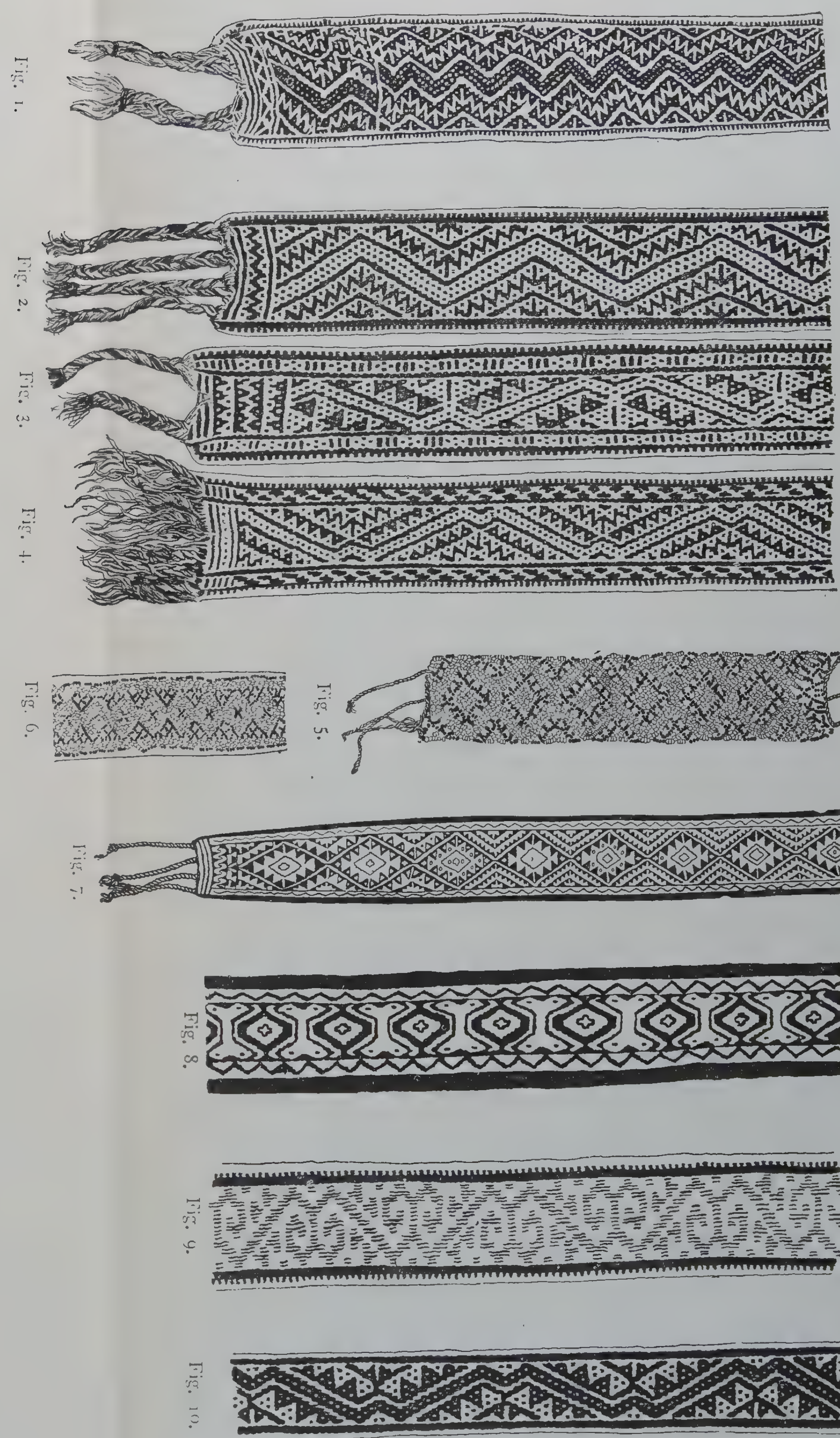
Fig. 8. — Fra et baand, der forestiller slangen viæro; de enkelte figurer forestiller kam (se motiv no. 2) og gudsøie (se motiv no. 54) med et kors. Kat.-no. $\frac{65}{1899}$.

Fig. 9. — Fra et haarbaand, der forestiller slangen moreáka, med et slyngplantemotiv. Kat.-no. $\frac{65}{1433}$.

Fig. 10. — Fra et baand, der forestiller slangen kalalásj, med et dobbelt græskarmotiv (se motiv no. 1). Kat.-no. $\frac{65}{1726}$.

---

1 Se »Symbolism etc.« s. 81.



HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.

Forklaringer til planche IV b.

Slangetegninger.

Fig. 11. — Fra et baand, der forestiller slangen kalalásj (ifølge min oprindelige etikette, wiǽro) med et dobbelt græskarmotiv (se motiv no. 1.) Gjentaget fra fig. 15. Kat.-no. $\frac{65}{1771}$.

Fig. 12. — Fra et haarbaand, der forestiller en slange. Linierne forestiller slangespor. Kat.-no. $\frac{65}{1705}$.

Fig. 13. — Fra en mandsuldskjorte. Motiv: slangen aleakór. Kat.-no. $\frac{65}{1309}$.

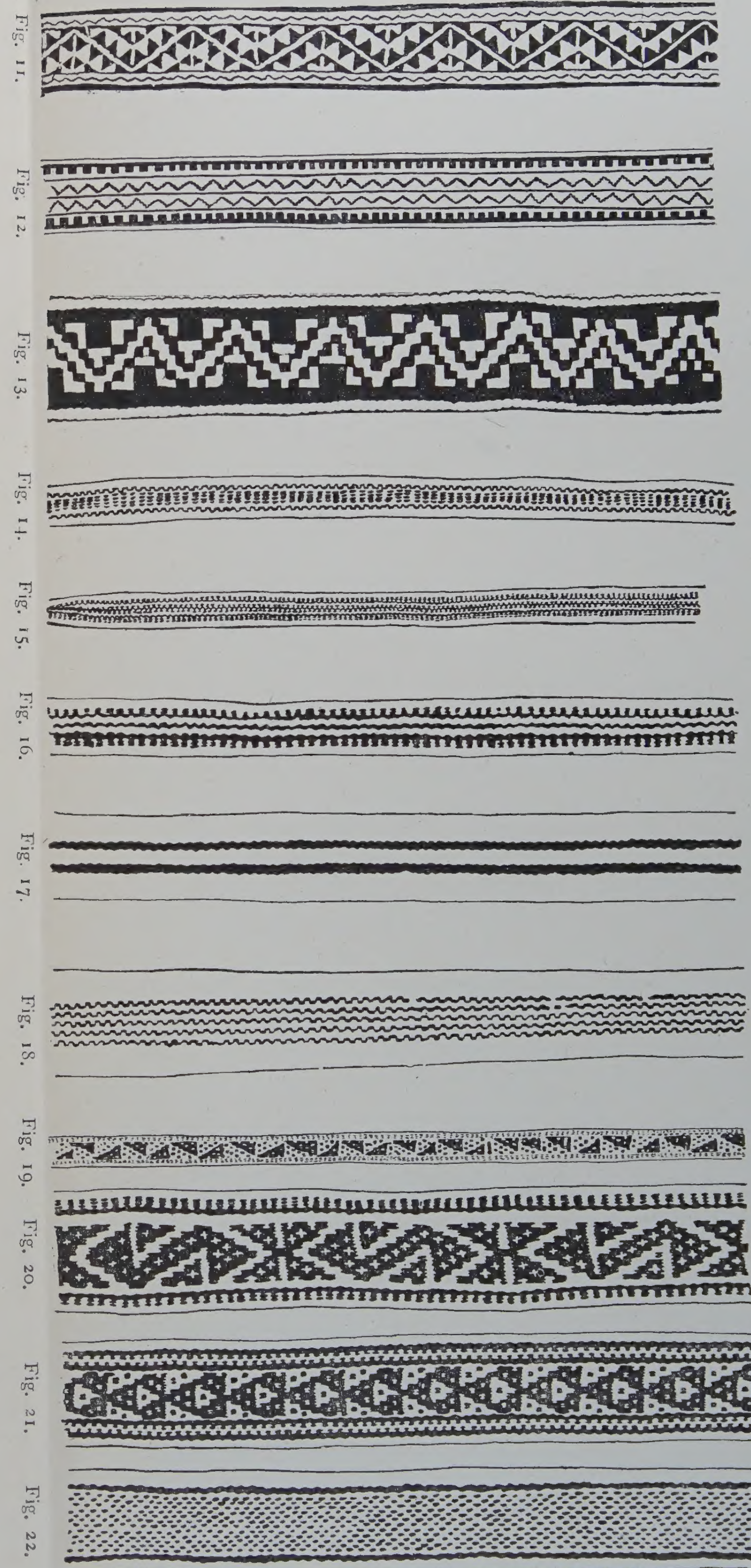
Fig. 14—18. Fra taskebaand, der forestiller slangen uípo. Kat.-no. $\frac{65}{1336}$, $\frac{65}{1736}$, $\frac{65}{1347}$, $\frac{65}{1722}$, $\frac{65}{1314}$.

Fig. 19. — Fra et taskebaand, der forestiller slangen hátsi. Samme baand med motiver af dobbelt græskarflaske (se motiv no. 1) fremstilles paa textens fig. 18. Kat.-no. $\frac{65}{1742}$.

Fig. 20. — Fra et taskebaand, der forestiller slangen hátsi. Kat.-no. $\frac{65}{1371}$.

Fig. 21. — Fra et taskebaand, der forestiller slangen kalasíkas, en liden slange, der findes i huler og klipper. Det samme baand er gjengivet i textens fig. 17. Kat.-no. $\frac{65}{1361}$.

Fig. 22. — Fra et taskebaand, der forestiller slangen wīkora. Kat.-no. $\frac{65}{1368}$.



HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.

Forklaringer til planche V.

Perlearbeider.

Det er væsentlig de hvide figurer, som her kommer i betragtning. Armbaand og ankelbaand, saavelsom den ovre del af et oresmykke betragtes som slanger.

Fig. 1. — Armbaand. Motiv: tvehovedet slange (se motiv no. 22). Kat.-no. $\frac{65}{1572}$.

Fig. 2. — Armbaand. Motiv: rod af en bønneplante (se motiv no. 35). Kat.-no. $\frac{65}{1575}$.

Fig. 3. — Armbaand. Motiv: fuglen ravíki (se motiv no. 21) og blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1570}$.

Fig. 4. — Armbaand. Motiv: blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1569}$.

Fig. 5. — Ankelbaand. Motiv: slyngplanten hápani (se motiv no. 36). Kat.-no. $\frac{65}{1571}$.

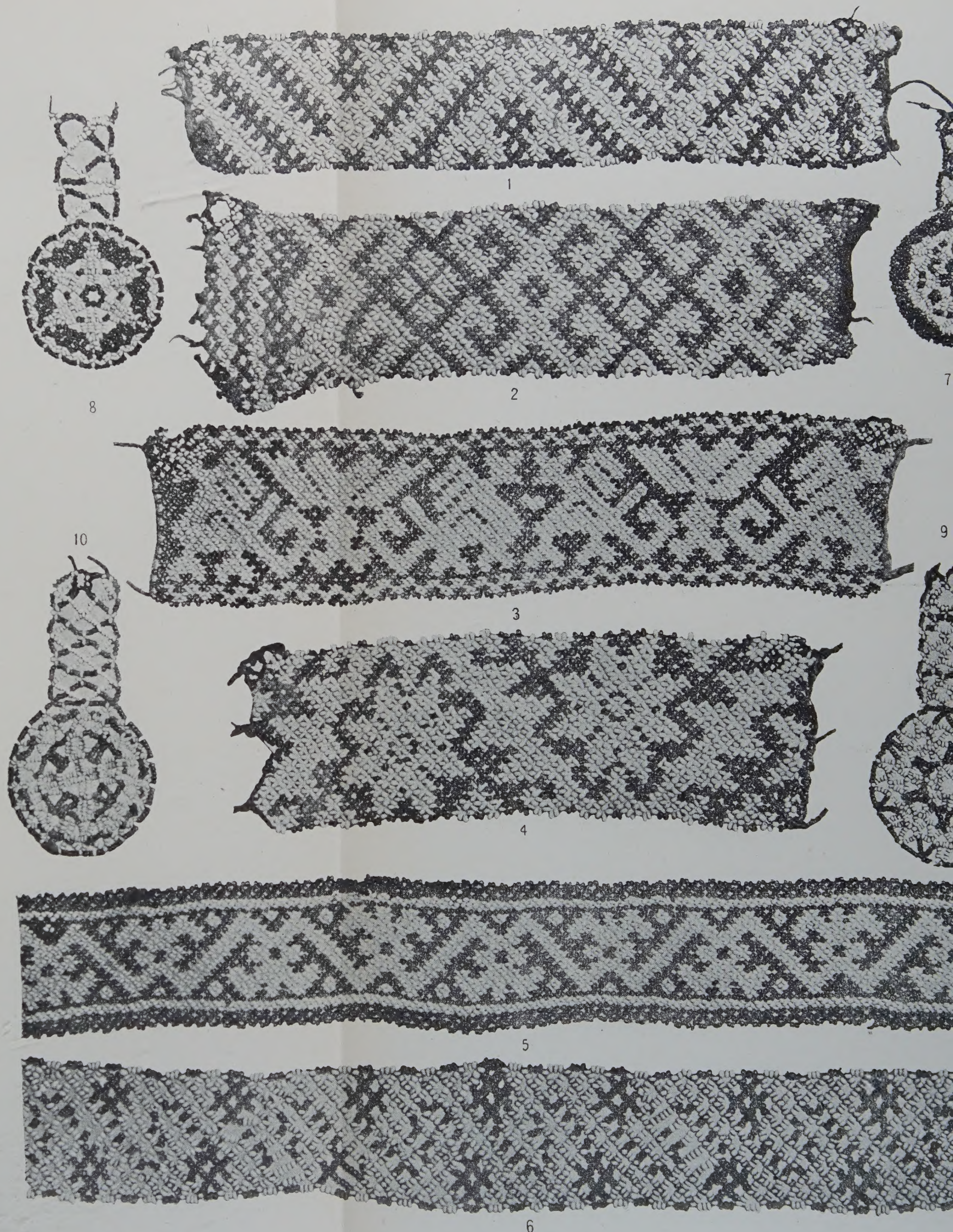
Fig. 6. — Ankelbaand. Motiv: borende larve (se motiv no. 30). Kat.-no. $\frac{65}{491}$.

Fig. 7. — Øresmykke; den runde del forestiller en bananblomst (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1579}$.

Fig. 8. — Øresmykke; den runde del forestiller blomsten tōtó (se motiv no. 46). Kat.-no. $\frac{65}{1574}$.

Fig. 9. — Øresmykke; den runde del forestiller en bananblomst (se motiv no. 39). Kat.-no. $\frac{65}{1582}$.

Fig. 10. — Øresmykke; den runde del forestiller korset (se motiv no. 56). Kat.-no. $\frac{65}{1589}$.



HUICHOL-INDIANERNES ORNAMENTIK.